

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 16

ΚΙΒΩΤΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἡ Δημιουργία καὶ ἡ ἀνέκφραστος ἁρμονία ποῦ διαχέεται ἐντὸς αὐτῆς, δὲν στεροῦνται νοήματος. Τοῦτο μόνον ἄφρονες εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἰσχυρισθοῦν. Καὶ τὸ νόημα τοῦτο αἰσθητοποιεῖται, ὁλοῦν καὶ ἐμφανέστερον, ἐντὸς τῆς Ἱστορίας. Καὶ ἀποβλέπει εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν «θέωσιν» τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ὅλου. Εἰς τὸν πλήρη δηλαδὴ φωτὸς, δόξης καὶ καθολικῆς ὠραιότητος χριστιανοποιημένον κόσμον· καὶ εἰς τὸν θρίαμβον τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀρχῶν.

*

Εἰς τὴν «θέωσιν» αὐτὴν τῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς φύσεως τοῦ κόσμου προσανατολίζονται καὶ αἱ βαθύτεραι προσδοκίαι τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδοξίας. Ὁ θρίαμβος κατὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου· ὁ καινὸς οὐρανὸς καὶ ἡ καινὴ γῆ εὐρίσκονται εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, καὶ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀεναίου δημιουργικῆς κινήσεως ἐν τῇ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ. Μία διαρκὴς κίνησις χωρεῖ ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἀποναρκοῦται καὶ οὐδέποτε σκληρύνεται τὸ πνεῦμά της. Ἀλλὰ παραμένει νέον πάντοτε καὶ θερμουργὸν καὶ χορηγὸν ζωῆς· με πρότυπον καὶ ὑπογραμμὸν τὸν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ὁ ὁποῖος εἶναι ἐν ταῦτῳ καὶ ὁ οὐράνιος καὶ ἀπόλυτος ἄνθρωπος. Καὶ ἀντι-

θέτως πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐπέχειργάσθη μίαν—σύμφωνον πρὸς τὸ Ρωμαϊκὸν πνεῦμα—νομικὴν ἀντίληψιν τοῦ Χριστιανισμοῦ· καὶ ἀπέδωκε πρωταρχικὴν σημασίαν εἰς τὴν δικαίωσιν καὶ τὴν προσωπικὴν σωτηρίαν, ἡ Ὁρθοδοξία ἀποβλέπει πρὸς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ εἰς τὸν τελικὸν θρίαμβον τῆς Δικαιοσύνης, διὰ τῆς ὀριστικῆς ἐπικρατήσεως τοῦ αἰωνίου στοιχείου τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

*

Καὶ εἰς τὴν πορείαν της αὐτὴν πρὸς τὰς κορυφὰς τῆς ζωῆς, καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ θείου ἔργου καὶ τῆς θείας ἀληθείας, ὡς εὐθυτέρα καὶ συντομωτέρα ὁδὸς ἐπιστεύθη καὶ εἶναι ὄντως ἡ ἀ γ ι ὁ τ η ς. Δι' αὐτῆς ἡ ζωὴ πληροῦται φωτὸς καὶ οὐρανίου ἀρώματος. Καὶ ἡ ψυχὴ, διαφλεγόμενη ὑπὸ τοῦ θείου ἔρωτος, βαδίζει πρὸς τὸ πλήρωμα, πρὸς τὴν ὑπερβατικότητα, πρὸς τὴν «θέωσιν» καὶ πρὸς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅμως «στενὴ καὶ τεθλιμμένη» ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀ γ ι ὁ τ η ς, καὶ πρὸς τὴν «εὐσεπτον ἀγνεῖαν λόγων τε ἔργων τε πάντων», ὅπως ἐχαρακτήριζεν αὐτὴν ὁ ἀρχαῖος Σοφοκλῆς. Διέρχεται δι' ἀγῶνων ἀδιαλείπτων· καὶ θλίψεων πολλῶν. Καὶ ἀποτελεῖ τραγικὴν πορείαν. Διότι ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἠθικὴ τελείωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖται διὰ μέσου ἀντιθέσεων καὶ ἀντιφάσεων. Καὶ συχνότατα ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, τὰ δικαιώματά του, καὶ αὐτὴ ἡ

ζωή του, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας ἢ τῆς ὑπερεχούσης ἐξουσίας. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀθρίζη συνεχῶς τὸ πνεῦμά του πρὸς τὴν ἀνέσπερον ἀλήθειαν. Καὶ εἰς ἀποκαλυπτικούς ὄραματισμούς τοῦ θείου κόσμου νὰ θριαμβεύη κατὰ τῶν κατωτέρων ἐφέσεων τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ἀγιότης εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ ὑψηλότερος βαθμὸς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς τελειώσεως εἰς τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ὑψωθῇ ὁ ἄνθρωπος. Διότι εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ Σταυροῦ· καὶ βεβαίωσις τοῦ λυτρωτικοῦ νοήματος τῆς ὀδύνης, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ δι' αὐτῆς, πραγματοποιεῖται ἡ ἔνωσις ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ· καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ταυτίζεται, ἐντὸς τοῦ ὁρατοῦ αὐτοῦ κόσμου, πρὸς τὴν ἀγγελικὴν φύσιν καὶ Ἱεραρχίαν.

*

Τὴν ἀγιότητα αὐτὴν τῆς ζωῆς ἐπραγματοποίησεν ἐπὶ τῆς γῆς ἡ Παρθένος Μαρία εἰς ὅλην τὴν ἰδεώδη καὶ ἐκθαμβωτικῶς ἀπαστράπτουσαν τελειότητα. Καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἐνεσαρκώθη ὅλη ἡ ἀθωότης, ἡ ἀγνότης καὶ ἡ καθαρότης ποῦ εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκτηθῶσιν ἐντὸς τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Καὶ ἀπέβη διὰ τοῦτο Θεοτόκος· καὶ ἡ «θεοθεῖσα καὶ ὑψηλότερα τῶν οὐρανῶν καὶ καθαρωτέρα λαμπηδόνων ἡλιακῶν» γυναικεία φύσις, ποῦ ἐγέννησεν, ἐν πνεύματι καὶ ὄχι ἐντὸς τῆς ἀμαρτωλοῦ φύσεως, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπαντήσασα, πλήρης συντριβῆς καὶ ταπεινώσεως, πρὸς τὴν θείαν κλήσιν, ἐδέχθη ἐντὸς τῆς παναμώμου τῆς νηδύος τὸν Θεόν. Καὶ ἀπέβη τοιούτοτρόπως ὁ θεμέλιος λίθος, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνεστηλώθη, δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ζωὴ. Καὶ ἡ ἐπίγειος καὶ ἐγκόσμιος βᾶσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

*

Καὶ ὁ πνευματέμφορος λαὸς μας, ὁ ὁποῖος συναισθάνεται βαθύτατα, ὅτι δὲν θὰ εἶχεν

οὐδέποτε πραγματοποιηθῆ ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, ἐὰν δὲν εἶχε δημιουργηθῆ φύσις τόσον ἀγνή καὶ τόσον πανάσπιλος, ὥστε νὰ εἶναι ἰκανὴ νὰ δεχθῆ ἐν ἑαυτῇ τὸν Θεόν, θεωρεῖ τὴν Θεοτόκον ὡς Μητέρα τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ ζωὴ του εὐωδιάζει ἀπὸ τὸ πνευματικὸν καὶ πανεύσομον μῦρόν της. Καὶ εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας Τεῖχος ἀπροσμάχητον. Καὶ λιμὴν Προστασίας. Καὶ δωδεκάτειχος Πόλις. Καὶ Χρυσόπλοκάτατος Πύργος. Καὶ τῶν θλιβομένων ἡ Χαρά. Καὶ τῶν ἀδικουμένων ἡ Προστάτις.

*

Καὶ ἀμέτρητοι εἶναι αἱ διακοσμητικαὶ καὶ ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως ἐκφράσεις διὰ τῶν ὁποίων οἱ θεοὶ ὑμνωδοὶ κατακοσμοῦν τὴν θείαν τῆς ὑπόστασιν. Παναγίαν τὴν ἀποκαλεῖ ὁ λαὸς μας. Καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑμνολογεῖται ὡς ἀμόλυντος· ἀφθορος· ἀχραντος· τιμιωτέρα τῶν Χερουβεὶμ· καὶ ἐνδοξότερα τῶν Σεραφεὶμ· Μανναδόχος στάμνα· Σκέπη τοῦ κόσμου· Παράδεισος λογικός· Μυστικὸς Παράδεισος· Κλίμαξ ἐπουράνιος· ἡγιασμένος Ναός· Παρθενικὸν καύχημα καὶ Βασιλέως καθέδρα. Καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀγλάισμα, τὴν λατρείαν καὶ τὴν ἀθραυστον βακτηρίαν τοῦ Γένους μας εἰς τὴν αἰωνοδρόμον πορείαν του. Καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάς εἶναι καταστόλιστος ἀπὸ τρισαγίους ναοὺς της. Καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς θείας της Κοιμήσεως, αὐρα ζωῆς καὶ οὐρανοφοίτου ἀγαλλιάσεως πνέει ἀνά τὴν χώραν μας. Καὶ μαζὶ μὲ τὸν θεῖον ὑμνωδόν, τὴν ὑμνολογεῖ ὁ λαὸς μας, ὡς τὴν ἑμψυχον Κιβωτὸν τῆς σωτηρίας τοῦ. Καὶ δέεται, ὅπως ἡ θεία της σκέπη προστατεύῃ τὸ Γένος μας, πρὸς πραγμάτωσιν τῆς ὑψηλῆς του ἀποστολῆς, τῆς ἐμπεδώσεως ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ πνεύματος τῆς ἐν παντὶ Ὁρθοδοξίας καὶ Ὁρθοπραξίας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

Ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἦτο ἄραγε πλέον φιλόξενος; Ἐδείκνυε μεγαλύτεραν κατανόησιν καὶ συμπάθειαν πρὸς τοὺς περαστικούς ἢ καταλήγοντας, διὰ διαφορῶν λόγους ἀπὸ μακρυνοὺς τόπους πρὸς ἀναζήτησιν καλύτερας τύχης εἰς μίαν ἄγνωστον χώραν; Ἴδου ἓνα ἐρώτημα συγγενεῦον μὲ τὴν σύγχρονον Μετανάστευσιν. Ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν λεχθῆ ἔν προκειμένῳ, τὸ συμπέρασμα μιᾶς προσεκτικῆς κοινωνιολογικῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν διαφορῶν κλασσικῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος εἶναι, ὅτι ἡ ἀλληλεγγύη καὶ εὐμένεια πρὸς τὸν συνάνθρωπον ἀπετέλει καθῆκον οὐσιῶδες κάθε γηγενεῖ πολίτου. Τὸ ἀντίθετον ἐπρόδιδεν ἔλλειψιν στοιχειώδους ἀνθρωπισμοῦ, συμπεριφορὰν ἀσυμβίβαστον δι' ἓνα εὖ ἠγμένον πολίτην δημοκρατικῆς χώρας, καὶ σιλήρουνσιν καρδίας. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πολεμικὰς συρράξεις ὁ αἰχμάλωτος παραμένει σεβαστὸν πρόσωπον. εἶναι ἄξιός οἴκτου καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν. Πρωτόγονος πολιτισμὸς ἴσως ἀπὸ ἀπόψεως τεχνοκρατικῆς καὶ ὕλικῆς, ἐν συγκρίσει μὲ τὸν σημερινόν. Πλούσιος ὅμως εἰς αἰσθητικὰ στοργῆς πρὸς τὸν ἀπροστάτευτον, ἄστεγον, ἀφιλον διαβάτην.

Συναντῶμεν καταπληκτικὰ παραδείγματα καλωσύνης: φιλοξενίαν θερμὴν καὶ ἀνυστερόβουλον, αὐθόρμητον συνοδευομένην μὲ ὄλην τὴν θέρμην τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἑλληνος καὶ ἐν γένει τοῦ Μεσογειακοῦ τύπου. Ὁ ξένος γίνεται αἰχμάλωτος τῆς ἀγάπης. Δὲν πρέπει ν' ἀφεθῆ εἰς τὴν τύχην του, ἔρμαιον τῶν ἀντιξίων περιστάσεων.

Ἡ ἑλληνικὴ φιλοξενία ἦτο περίβοητος ἀπὸ τοὺς ὀμηρικούς ἤδη χρόνους. Ἀπὸ τότε ἀκόμη ὁ μονίμως ἐγκατεστημένος προσέφερεν αὐθόρμητως εἰς τὸν ξένον ἀἴτρον καὶ ἱμάτια, χωρὶς νὰ πολυπραγμονήσῃ ἐπὶ τῆς ταυτότητος καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ταξιδίου του. Ὁ οἰκοδεσπότης δὲν ἐξεδήλωνε περιέργειαν εὐθὺς τὴν πρώτην ἡμέραν. Ἀνέμενον ὅπως ἀναλάβῃ, ἀναπαυθῆ ὁ κουρασμένος ὁδοιπόρος ἀπὸ τῶν ταλαιπωριῶν του. Ἐσέβετο τοὺς ἱεροὺς νόμους τῆς ξενίας. Μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών του τότε φυσικώτατα τοῦ ἀπηύθυνεν ἐρωτήσεις. Ἐὰν ἀπεκαλύπτετο, ὅτι ὁ ἄγνωστος ἦτο ὑποπτος καὶ ἀνειλικρινής, τότε καὶ μόνον παρεδίδοτο εἰς τὰς Ἀρχὰς διὰ τὰ περαιτέρω.

Ταῦτα γενικώτερον διὰ νὰ δειχθῆ ὅτι ὠρισμένοι ἀρεταὶ δικαίως ἐξαρθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦσαν τελείως ἄγνωστοι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Ἡ συχνὰ ἐκδηλουμένη σήμερον ὑπὸ πολλῶν ἀδιαφορίαν διὰ τὴν τύχην τοῦ πτωχοῦ ἐπαρχιώτου, ἐγκαταλειμμένου καὶ περιφρονουμένου, ἢ διὰ τὸν ξενιτευόμενον ἐργάτην ἀντίκειται εἰς τὸ αἶτημα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Συγχρόνως ὅμως ἀποτελεῖ παρέκκλισιν καὶ ἀναίρεσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἑλληνος. Πρέπει ὅμως νὰ ἐμφανίσωμεν μίαν ἀνθοδέσμην περιπτώσεων καὶ γεγονότων ἀπὸ τὴν προγονικὴν μας ἱστορίαν πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω.

Σεβασμὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἱερότης τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς περισσότερον ἀπὸ ἄλλου ἦτο πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν σκέψιν. Κάθε ἄνθρωπος μετέχει τοῦ θεοῦ. Γηγενῆς ἢ ἀλλογενῆς εἶναι σεβαστὸς καὶ ἔχει ἴσα δικαιώματα, διότι ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν. Μία τοιαύτη ἀνθρωπολογία ἐξηγεῖ τὰς καλὰς διαθέσεις τῶν προγόνων μας πρὸς τοὺς ξένους. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῆ ἡ πλευρὰ αὐτῆ, καὶ ἀκόμη εὐρύτερον νὰ μελετηθῆ ἀπὸ τοὺς εἰδικούς, διὰ νὰ φανῆ ὅτι τὸ σύγχρονον Μεταναστευτικὸν πρόβλημα δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξετασθῆ, ἀπὸ θεολογικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἐθνικῆς.

Ἦτο προνόμιον τῶν προγόνων μας καὶ ἀπετέλει μίαν τῶν βασικῶν ἀρετῶν διακριτικὸν καὶ γνωστὸν, ἢ εὐνοία αὐτῆ πρὸς τὸν ἀφιλον, ἄοικον ἢ φερέοικον ξενιτευμένον. Ἐξ οὗ καὶ ἡ φράσις «ἑλληνικὴ φιλοξενία» ἐπεκράτησεν ὡς τὸ κλασσικὸν παράδειγμα τῆς συμπαραστάσεως πρὸς τοὺς ξένους. Ὁ Ἡρόδοτος, χωρὶς νὰ ὀδηγῆται ἀπὸ ἐθνικὴν ἔπαρσιν, ἱστορεῖ διατι δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ προδώσουν τὴν ἱεράν των κληρονομίαν καὶ τὰς τοιαύτας ἀρετὰς των, εἰς στιγμὰς πολεμικῶν συρράξεων ἐναντι ὀμήρων, αἰχμαλώτων καὶ ξένων στρατιωτῶν:

«Τὸ Ἑλληνικόν, ἐὸν ὅμαιμον καὶ ὁμόγλωσσον καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ, καὶ θυσαῖα ἡθεὰ τε ὁμότροπα» (H' 144).

Κοινὰ γνωρίσματα, πράγματι αὐτὰ μετὰξὺ ὄλων τῶν πολιτῶν τῆς Πατρίδος. Κοινὸν γένος, κοινὴ γλῶσσα, κοινὴ θρησκεία, κοινὴ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς συμπατριώτας, καὶ μὴ. Κυρίως ἡ θρησκεία ἐνέπνεεν ἀκόμη καὶ τότε τὸ αἰσθημα τοῦτο, ἀπετέλει τὸν συνεκτικὸν δεσμὸν καὶ διετήρει τὴν ἐθνικὴν ὁμογένειαν. Θρησκεία καὶ Πατρίς ἀπετέλουσαν ἀδίαίτερον σύνπλεγμα. Οἱ ξένοι ἐν τούτοις δὲν ἦσαν δεκτοὶ εἰς τὰ μυστηριωδέστερα τμήματα τῶν θρησκευτικῶν συνάξεων. Ἦσαν ἀμύητοι. Παραδόξως οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀνεκτικοὶ οὐ μόνον ἐναντι τῶν ξένων θεοτήτων, ἀλλὰ συχνὰ, καὶ τὰς ἀπεδέχοντο εἰς τὸ πάνθεν των παρ' αὐτοῖς ἐκ σεβασμοῦ. Ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἄποικοι μετέφερον καὶ τὴν πολυθεῖαν τῆς μητροπόλεως, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐνδιεφέροντο διὰ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ξένων (Στράβων 10' 3,18). Οἱ ναυτικοὶ τῆς Κνωσσοῦ εἰσήγαγον τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τοὺς Δελφοὺς, ὅπως ἐξ ἄλλου καὶ ἄποικοι ἐκκινουῦντες ἐκ τῆς μητροπόλεως ἀφιερῶνουν πολυαριθμούς Ἀπολλωνιάδας εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Εἰς ἓνα κοσμοπολιτικὸν λιμένα, ὡς ὁ Πειραιεὺς, οἱ μέτοικοι καὶ οἱ ξένοι περαστικοί, ἐκτελοῦντες τὰ ἰδιαιτέρα θρησκευτικὰ των ἔθιμα, μετὰ προσοχῆς μελετῶνται καὶ παρακολουθοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐπιτοπίους. Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ ἐξαίρεσις. Ὁ γνωστὸς σατιριστῆς τῶν τότε κοινωνικῶν ἀταξιῶν

ἀπαράμιλλος Ἀριστοφάνης διακωμωδεῖ εἰς τὰς «Ὀρνιθας» τὸν θράκα θεὸν Τρίβαλλον, καὶ τὸν ταπεινώνει λέγων «ὅτι εἶναι ὁ πλεόν βάρβαρος μεταξὺ τῶν θεῶν» (1573). Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς ὑπεροχῆς δὲν εἶνε δίκαιον νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἀντιπροσωπευτικὸν τῶν ὅλων Ἑλλήνων. Ἀποτελεῖ μεμονωμένην φωνήν. Ἡ μισοξενία καὶ ἡ ἀφιλοξενία ἦσαν ἄγνωστα εἰς τὸν ἐλληνικὸν χαρακτήρα. Ἡ εὐρύτης καὶ ἡ θερμότης αὐτῆ θὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ἑλλάδος ὡς κέντρου συναντήσεως τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς ἀρχαιότητος καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος τῆς ἀνοχῆς.

Ἐπὶ τὴν προστασίαν τοῦ θεοῦ.

Τὴν περίοδον τόσον τὴν κλασσικὴν ὅσον καὶ τὴν ὀμηρικὴν χαρακτηρίζει σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων παντὸς ἀλλοδαποῦ καὶ ξένου.

Ὅσον ἀρχαιότερον ἀνερχόμεθα, τόσον καὶ διαπιστώνομεν ὅτι αἱ σχέσεις ἐνὸς γηγενοῦς μετ' οἰονδήποτε ξένου δὲν ἦσαν καὶ τόσον ἀγαθαί. Ἡ ἀποκλειστικότητα εἰς ἰδίους θεοὺς, εἰς ἐθνικὰς θρησκείας, ἀναμφιβόλως συνετέλεσεν εἰς τοῦτο. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου οἱ συγχρωτισμοὶ καὶ αἱ σχέσεις ὁμαλύνονται. Πολὺ ἐνωρὶς βλέπομεν τοὺς ξένους νὰ ζοῦν ἀρμονικώτατα μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Ὁ ξένος, ὅπως ὁ ἱκέτης καὶ ὁ πτωχός, εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν καὶ μάλιστα τοῦ Διὸς (Ὀδυσ. Ζ' 165, 181. Θ' 270). Ἄς μὴ λησμονῆται δὲ ἐν προκειμένῳ, ὅτι συχνότατα οἱ θεοὶ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐνδεοῦς ξένου ἠρέσκοντο νὰ κτυποῦν τὰς θύρας τῶν ἀνθρώπων. Ὅστις μάλιστα περιφρονεῖ τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Διὸς ὑπόκειται εἰς κατάραν (Ὀδυσ. Στ' 207. Ἡσιόδ. Θ.327).

Οἱ Μιλήσιοι συνέλεγον τοὺς εἰς τὰ παράλια καταφθάνοντας ξένους ναυαγούς καὶ τοὺς ἐπανεπάτριζον ἀφοῦ τοὺς ἐφωδίαζαν μετ' ἐνδύματα καὶ ὅλα τὰ χρειώδη (Ἡρακλείδου Ἀποσπ. 18). Ἐν Κρήτῃ κατὰ τὰ δημόσια γεύματα δύο τράπεζαι παρετίθεντο εἰδικῶς διὰ τοὺς ξένους, οἵτινες μάλιστα ἐσιτίζοντο, τιμῆς ἐνεκεν, προηγούμενοι τῶν ἐπάρχων (Ἀθην. Δ' 143). Αἱ τραγωδίαὶ ἐξυμνοῦν τὴν πατροπαράδοτον ἀθηναϊκὴν φιλοξενίαν. Αἱ ἱκέτιδες τοῦ Αἰσχύλου, ὁ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ τοῦ Σοφοκλέους, οἱ Ἡρακλεῖδαι τοῦ Εὐριπίδου μᾶς προσφέρουν τόσα παραδείγματα τῆς συμπαθείας καὶ τῆς εὐμενείας τῶν Ἀθηναίων ἐναντι τῶν πολιτικῶν φυγάδων καὶ τῶν ξένων. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἡ πολιτεία τῶν Θηβῶν, μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ διὰ νόμου φιλοξενεῖ τοὺς ἐξορίστους ἐκ τοῦ πατρῴου ἐδάφους Ἀθηναίους, παρὰ τὴν διστακτικότητα καὶ μικροψυχον ἀντίρρησην τῆς Σπάρτης. Ἡ συμπεριφορά αὐτῆ τῶν Θηβαίων ὑπογραμίζεται ὅλος ἰδιαιτέρας ἀπὸ τὸν Πλούταρχον, ὥστε οὗτος ἀνὰ χαρακτηριστικῶς τὰ αἰσθηματὰ των ὄντως «ἐλληνικὰ καὶ φιλόφροντα» (Λυσ. 27).

Ὁ περαστικὸς ἢ πρὸς ἀναζήτησιν τύχης ξένος παντοῦ εὐρίσκει στέγην, προστασίαν καὶ θαλαπῶρην. Ἡ φιλοξενία εἶναι τόσον καλλιεργημένη, ὥστε ἄγνω-

στα εἶναι ἀκόμη τὰ ξενοδοχεῖα ἐπὶ πληρωμῇ. Πρῶτοι οἱ Λύδιοι φαίνεται νὰ ἐπενόησαν τὰ πανδοχεῖα ὡς ἐπιχειρήσεις κερδοσκοπικὰς, κυρίως εἰς τὰ κεντρικώτερα ἐμπορικὰ λιμενικὰ σημεῖα. Κάθε οἰκογένεια διαθέτει διὰ τὸν ἀπρόσκλητον ξένον μίαν γωνίαν. Καίτοι προερχόμενος ἀπὸ ἄλλην ἐπικράτειαν, σὺν τῷ χρόνῳ ὁ μέτοικος αὐτὸς ἀποκτᾷ δικαιώματα πολιτικὰ χάρις εἰς τὴν ἐγγύτησιν ἐνὸς εὐπολήπτου πολίτου, τοῦ προστάτου. Ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος εἰς Ἀθήνας ἤρκει ὁ προστάτης αὐτὸς νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸν δῆμον ἵνα κανονικῶς πολιτογραφηθῆ. Συμμετέχει οὕτως ὁ ξένος βαθμιαίως εἰς ὅλας τὰς ἐπισημοὺς τοῦ δήμου τελετὰς καὶ δεξιώσεις, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς. Εἰς τὴν ἱερὰν πορείαν τῶν Παναθηναίων οἱ μέτοικοι συμπορεύονται μετ' οὓς γηγενεῖς πολίτας. Οὐδεμία διάκρισις εἰς τὴν καταβολὴν φόρων ἢ ἐμπορικὰς καὶ κτηματικὰς ἀσχολίας. Ἐκτελεῖ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἐντόπιοι τὴν στρατιωτικὴν θητείαν. Χάρις εἰς αὐτοὺς τοὺς ξένους μάλιστα ὀφείλεται ἡ μεγάλη ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἀθηναίων. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ξένους στάσις δὲν ἦτο ὁμοιόμορφος. Ἐποικίλλεν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Οὕτως ἡ μὲν Σπάρτη ἔθετε περιορισμοὺς ἵνα προστατεύσῃ τὸ ἰδικόν της ἐμπόριον, ἐνῶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Περικλῆς προσπαθοῦν νὰ ἐλκύσουν περισσοτέρους ξένους εἰς Ἀθήνας, καὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὰς ἰδέας καὶ τὴν πείραν των (A. JARDE: LA FORMATION DU PEUPLE GREC; ED. EVOLUTION DE L' HUMANITE. PARIS, 1923 σελ. 303—311).

★

Κατὰ ταῦτα πᾶσα εὐμενία καὶ προστασία ἀξίζουσι διὰ τὸν ξένον, ὥστε νὰ αἰσθανθῆ οὗτος ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον τὴν πικρίαν τοῦ εἶναι μακρὰν τῆς φίλης πατρίδος αἰῆς. Ἡ φιλότης αὐτῆ ἀποτελεῖ τὴν πυραμίδα τῶν ἀρετῶν. Εἰς τὴν Ἰλιάδα (6,119), ὁ Ἑλλήν Διομήδης συναντᾷ τὸν Λυσίαν Γλαῦκον καὶ τὸν ἐρωτᾷ ποῖος εἶναι. Ὁ Γλαῦκος ἀπαντᾷ, ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Ἰππολόχου καὶ ἐγγονὸς τοῦ Βελλεροφόντου. Ὅποτε ὁ Διομήδης τοῦ παρατηρεῖ:

«ἢ ρὰ νύ μοι ξεῖνος πατρώϊος ἐσσι παλαιὸς
Οἶνεὺς γάρ ποτε δῖος ἀμύμονα Βελλεροφόντην
ξεῖνισι ἐνὶ μεγάροισιν ἐείκασιν ἤματ' ἐρύξας
οἱ δὲ καὶ ἀλλήλοισι πόρον ξεινήϊα καλά».

Καὶ καταλήγει (224):

«τῶ νῦν σοὶ μὲν ἐγὼ ξεῖνος φίλος Ἄργει μέσσω
εἰμί, σὺ δ' ἐν Λυκίῃ, ὅτε κεν τῶν δῆμον ἴκωμαι».

Ἐὰν εἰς τὴν Ὀμηρικὴν ἠθικὴν ἢ φιλότης τῶν ξένων εἶναι τόσον ἱερὰ, συναντᾶται ὁμοίως καὶ παρὰ Ἀριστοτέλει εἰς τὸν ἴδιον βαθμόν. Εἰς Ἠθικ. Νικομ. (1155, 17-1156, 32) ὁ Ἀριστοτέλης διακρίνει τριῶν εἰδῶν πρόσωπα ἄξια εὐμενείας ἢ φιλητᾶ ὡς τὰ ὀνομάζει: «Δοκεῖ οὐ πᾶν φιλεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ φιλητὸν, τοῦτο δ' εἶναι ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ ἢ χρήσιμον... Τριῶν δ' ὄντων δι' ἃ φιλοῦσιν, ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀτύχων φιλήσει οὐ λέγεται φίλος· οὐ γάρ ἐσθιν ἀντιφιλήσις οὐδὲ βούλησις

ἐκείνῳ ἀγαθοῦ... τῷ δὲ φίλῳ φασὶ δεῖν βούλεσθαι τὰγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα».

Ὁ ρυθμιστὴς τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων κατὰ τὸν Σταγειρίτην φιλόσοφον καὶ ἠθικολόγον δὲν εἶναι τὸ συμφέρον, ἡ ὑλικὴ ὑστεροβουλία, ἡ ἐκμετάλλευσις, ἡ χρησιμοθηρία. Ἀνώτερα τὰ κίνητρα. Ἀλτροϊσμός, στέρησις, βοήθεια, προσφορά πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς πνευματικὸν ὄν. Αὕτη εἶναι ἡ «φιλία κατ' ἀρετὴν». Ἡ συνεχὴς προσπάθεια τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι νὰ διακρίνη τὴν κοινὴν φιλίαν ἀπὸ τὴν «κατ' ἀρετὴν», ὡς ἴδιον μόνον τῶν κινουμένων ἀπὸ ἀνώτερα ἰδανικά. Δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ εἶναι τις μόνον καλός. Ἔχει ὑπ' ὄψιν του, κυρίως εἰς τὰ Πολιτικά, τὴν εὐποροῦσαν κοινωνικὴν τάξιν τῶν Ἀθηναίων τοῦ Ε' αἰῶνος. Κτηματία καὶ κάτοχοι χρυσοῦ οὗτοι φείλουν νὰ δείξουν τὴν τόσον εἰς παρεξηγήσεις συναισθηματικὴν καὶ εὐκολον φράσιν «φιλία», δι' ἔργων ἀλληλεγγύης καὶ οὐσιαστικῆς βοήθειας. Πάντα ταῦτα συγκεφαλαιώνει εἰς τὴν περιεκτικὴν λέξιν «ἀγαθός», ὡς καὶ εἰς τὴν ἄλλην «μεγαλόψυχος», «ἄριστος» (1123).

★

Καταπληκτικὴ εἶναι ἡ ἰσονομία καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ξένους εἰς τὸν ποινικὸν κώδικα τοῦ Πλάτωνος (Νόμοι 866):

«Ἐάν ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, μέτοικος δὲ ὢν ἀπενιαυτησάτις ξένος δὲ ἂν ᾖ παντάπασι, πρὸς τῷ καθαρωῷ, ἔάν τε ξένον, ἔάν τε μέτοικον, ἔάν τε ἄστον κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων τῶνδε κυρίας εἰργέσθω».

Ἐπὶ οὗτοι δηλαδὴ καὶ ὁ ξένος εἰς τοὺς ἰδίους νόμους. Οὐδεμία ἐξαιρέσις. Ἐν προκειμένῳ ὁ Πλάτων οὐδὲν ἄλλο κάμνει εἰμὴ ν' ἀντιγράψῃ τοὺς Ἀττικοὺς νόμους ἐν ἰσχύϊ. Καταγγελία θ' ἀπηγγέλλετο ὑπὸ τινος τῶν συγγενῶν τοῦ νεκροῦ εἴτε ἦτο ἄπλοῦς ἐπισκέπτης, περαστικός, δηλ. «ξένος», ἢ ἀλλοδαπὸς μὲ μόνιμον διαμονήν, «μέτοικος» ἢ ἀκόμη πολίτης, «ἄστός».

Εἰς τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους ἡ φιλοξενία ὡς ἀρετὴ τοσοῦτον ἐξετιμᾶτο, ὥστε δὲν εἶχε κοινωνικὴν θέσιν ὁ ἀδιάφορος καὶ ψυχρός. Εἰς τὴν Ἰλιάδα (6,14) πληροφοροῦμεθα περὶ ἐνὸς ἀνωνύμου ὅτι ἦτο

«ἀφνειὸς βιότοιο, φίλος δ' ἦν ἀνθρώποισιν, πάντας γὰρ φιλέσκεν ὁδῶ ἐπὶ οἴκια ναίων».

Ἐπίσης ἐν Ὀδυσσεΐα (1,74), ἡ ὁμηρικὴ ἀπόψις καὶ προτροπὴ εἶναι «χρὴ ξεῖνον παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν».

Ἡ πραγματικὴ ἀλληλεγγύη δὲν περιορίζεται εἰς στερεοὺς αἰσθηματισμοὺς καὶ εἰς καλὰς μόνον προθέσεις. Καθ' Ὁμηρον χρειάζονται πειστικὰ ἔργα. Ἡ τοσοῦτον ὑπ' αὐτοῦ ἐξυμνηθεῖσα «ἀρετὴ» καὶ «ἀγαθός» καὶ μόνον ὀδηγεῖ εἰς τὴν φιλότιον. Ὁ ἄστεγος, μακρὰν τῆς πατρίδος του, ἐθεωρεῖτο τότε «ικέτης», δηλαδὴ αἰτῶν καὶ ἐκλιπαρῶν. Ἐάν ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῇ

ἀλλοτρίᾳ γῆ, τότε ἀνεγνωρίζετο ὡς ξένος. Τοῦ παρέχονται προνομία καὶ τοῦ δίδονται δικαιώματα. Διότι ἀποδημήσας δὲν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὅσα χρειάζονται πρὸς τὸ ζῆν. Παροδίτης καὶ ταξιδιώτης ἐλάχιστα μετεκόμισε μόνον σκευὴ καὶ χρήματα. Ὅ,τι ἐν προκειμένῳ δέον νὰ γίνῃ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὅ,τι χρειάζεται δὲν εἶναι ὠραῖα καὶ μεγάλα λόγια, ἀλλὰ ἔργα: τροφή, σκεπάσματα, στέγη, ἐν περιλήψει «τιμὴ». Ὁ Ὀδυσσεὺς (Ὀδ. 8, 208), συνηγορεῖ παρὰ τῇ νεολαίᾳ τῆς Φωκαίας ὑπὲρ τοῦ Λαοδάμα ὅπως μὴ ἀγωνισθῇ μετὰ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἄθλησιν, ἀκριβῶς διότι: ξεῖνος γὰρ μοι ὄδ' ἔστι τις ἂν φιλέοντι μάχοιτο;

Δηλαδὴ: συμπεριφερθῆτε του καλὰ. Ἐνοήσατε τὴν θέσιν του. Ὁ ξένος εἰς ἀσυνήθιστον περιβάλλον δὲν θὰ συναγωνισθῇ ὡς δεῖ. Θὰ ἐπηρεασθῇ. Διὰ τὴν ὁμηρικὴν φιλολογίαν μία ἀθλητικὴ ἦττα εἶναι «αἰσχύνειν ἀρετὴν». Καὶ συνεχίζει:

«ἄφρων δὴ κείνος γε καὶ οὐτιδανὸς πέλει ἀνὴρ, ὅστις ξεινοδόκῳ ἔριδα προφέρηται ἀεθλῶν δῆμῳ ἐν ἀλλοδάπῳ· ἔο δ' αὐτοῦ πάντα κολουεῖ».

★

Πάντοτε οἱ ξένοι εὐρίσκοντο εἰς μειονεκτικὴν θέσιν. Οἱ ποιηταί, ἴσως μὲ τὸν τόνον τῆς ὑπερβολῆς των, περιέγραψαν τὸ δράμα τοῦ διαβάτου τῆς ζωῆς, ἀλλὰ εἰς τὸ βάθος ἐξέφραζον μίαν πραγματικότητα.

Ὁ Ὀμηρος, ὁ Πίνδαρος, ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Πλάτων μὲ ζωηρὰ χρώματα περιγράφουν τὸν ψυχικὸν ἀναβρασμόν, τὴν ἀπομόνωσιν, τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸ αἰσθηματικὸν τῆς κατωτέρου τῶν ξένων. Διότι ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὰς διαθέσεις τῶν γηγενῶν καὶ αὐτοχθόνων. Ἐκ τούτου προῆλθε καὶ ἡ βαθεῖα πίστις τῶν ἀρχαίων, ὅτι ὁ ἀδύνατος ἀξίζει τὴν συμπάθειαν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ διότι τυγχάνει τῆς εὐνοίας τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς ἀναγνωρίζεται καὶ ἀναδεικνύεται ὁ προστάτης τῶν ξένων εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ὁ PEGUY εἰς τὸ ἔργον του «SUPPLIANTS PARALLELES», ἐπαναλαμβάνει μὲ μικρὰς παραλλαγὰς τὴν δραματικὴν κατάστασιν τοῦ ξερριζωμένου, τὴν περιπέτειαν τοῦ Οἰδίποδος τοῦ Σοφοκλέους.

«Πολίτης χωρὶς πολιτείαν. Κεφαλὴ ἀνίκανος ν' ἀτενίσῃ, ν' ἀντικρύζῃ. Τέκνον χωρὶς πατέρα. Πατὴρ χωρὶς παιδιὰ. Στόμαχος νηστικός. Σῶμα κουρασμένο χωρὶς θαλπωρὴν καὶ κρεββάτι. Κεφαλὴ χωρὶς στέγη. Ἄνθρωπος χωρὶς τίποτε. Ὁ τοιοῦτος ἐνδεὴς ξένος δὲν ὑπάρχει οὔτε διὰ τὸν ἑαυτόν του. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς αὐτὴν ἡ ὑπαρξίς του εἶναι προβληματικὴ. Ἀπλούστατα δὲν ἔχει ὑπόστασιν. Ἀντιπροσωπεύει κάτι». (PEGUY, OEUVRES COMPLETES, T. II, p. 382—383, N.R.F. 1920).

Δὲν ἦτο χωρὶς λόγον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τοὺς ξένους ὠνόμαζον «ἰκέτιδας». Ὁ Ζεὺς τοῦ Ὀμήρου, ἐκφράζων τὴν εὐνοίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐναντι τῶν ξένων, προεδρεύει κάθε τελετῆς φιλοξενίας. Εἶναι ὁ ἀρχὼν τῆς Ἑστίας, τῶν «Πρυτανείων». Ἐπιβλέπει μὲ

τὸν Σόλωνα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Ἐπεμβαίνει εἰς τοὺς χοροὺς τοῦ Αἰσχύλου.

Ἡ ἀρχαία ποίησις δὲν εἶναι κενὴ συναισθηματισμῶν. Ἀποτελεῖ μίαν ὑπόμνησιν μιᾶς κοινωνικῆς ἀταξίας, μεροληψίας καὶ ἀδικίας, προδίδει τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ὁ «ικέτης» εἶναι ὁ μάρτυς τῶν παραγνωρισμένων ἀξιών. Τὰ αἰτήματά του στρέφονται εἰς τὸ πλαίσιον τριῶν προσώπων: ὁ «ικέτης», οἱ «ἀκούοντες αὐτόν», καὶ ἡ «θεότης». Οὕτω ἔχομεν τὸν Ξένιον Δία. Ὁ Ζεὺς γίνεταί ἐπὶ πλεόν ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Νεώτεροι ἑλληνισταὶ ἔχουν ἐμβαθύνει εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ τῶν «ικετῶν» εἰς τὴν ἀρχαίαν ποίησιν.

(Ἴδε EDMOND BEAUJON: «LE DIEU DES SUPPLIANTS». ED. DE LA BACONNIERE-NEUCHATEL).

Ἡ εὐνοία τῶν θεῶν πρὸς τὸν ξένον.

Ἄν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ὁ Θεὸς εὐρίσκειται εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται ἡ πρόνοια καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του πρὸς τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν θεολογίαν, οἱ θεοὶ δὲν μένουσιν ἀδιάφοροι. Ἐπεμβαίνουν ὡς οὐκ ἀριστὰ ἀνάγκη. Παρακολουθοῦν τὴν δικαιοσύνην ἢ τὴν ἀδικίαν. Ἐπαινοῦν τὴν πρώτην καὶ τιμωροῦν τὴν δευτέραν. Συγκινοῦνται ἀπὸ τὸ δράμα τοῦ πτωχοῦ, τοῦ ἐνδεοῦς, τοῦ ξένου. Τὸ ἐνδιαφέρον μάλιστα πρὸς τὸν ξένον εἶναι τόσον ἐντονόν, ὥστε ὁ Ζεὺς νὰ καλῆται «ξένιος» ἢ «ξείνιος». Τὸ ἐπίθετον αὐτὸ συναντᾶται συχνότατα εἰς τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ ἀναφέρεται ἀπὸ τὰς συγγραφὰς τοῦ Ὀμήρου μέχρι καὶ τῶν Βυζαντινῶν. Τὸ ἀντίστοιχον λατινικὸν εἶναι, JUPITER HOSPES, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ὀβίδιος, («Μεταμόρφωσις» Κεφ. 10, 224).

Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι σπανιώτατα ἀποδίδουν εἰς τὴν θεότητα τοιαύτην ιδιότητα ὡς προστατεύουσης τὸν ξένον. Τοῦτο πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ ἔκ τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ δοξασίαι τῶν εἰς πολλὰ σημεῖα διαφέρουν ἀπὸ ἐκείνας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὁ θεός, εἰς τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, παρουσιάζεται μᾶλλον ὡς προστάτης τῶν ἰσχυρῶν, τῶν δυνατῶν τῶν νικητῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων.

Ποία εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τοῦ προστάτου τῶν ξένων τοῦ Διὸς ἐν σχέσει μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς; Ἀποτελεῖ θεολογικὴν βάσιν μὲ πολλὰς κοινωνικὰς συνεπειὰς εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ὁ Ζεὺς ἀφοῦ εἶναι φίλος τοῦ ξένου, ἄρα καὶ ὁ πολίτης ὀφείλει νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸν ξένον¹.

Ὁ Ζεὺς εἶναι «ικέσιος». Εἶναι ὁ προστάτης καὶ ὁ πολιούχος τῶν ἀποδήμων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἀπόψεως νομικῆς δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα. Τὸ πρὸς τὸν ξένον ἐνδιαφέρον ἀνάγεται εἰς χρόνους προϊστορι-

κούς, διότι ἀπορρέει ἀπὸ τὸ φυσικὸν δίκαιον. Ἄρα ἀνάγεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους καὶ τοῦ Ὀμήρου ἀκόμη. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Ὀμηρος περισσότερο ἀνέπτυξε τὴν εὐνοίαν τοῦ ὑπάτου τῶν θεῶν, τοῦ Διὸς, ὡς φροντίζοντος καὶ προστατεύοντος τὸν ξένον ἀφ' ἑνός, τιμωροῦντος δὲ ἀφ' ἑτέρου ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀμελοῦν ἢ παραβιάζουν τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον.

Οὕτω κατὰ τὸν Ὀμηρον εἰς τὴν Ἰλιάδα (N—624), ὁ Ζεὺς ἐκδικεῖται τοὺς προσβάλλοντας καὶ κακοποιήσαντας τὸν ξένον.

Εἰς τὴν Ὀδύσειαν ἀναφέρεται εἰς μίαν συνδιάλεξιν μὲ τὸν Πολύφημον ὅτι ὁ Ζεὺς εἶναι ἐπιτιμητῶρ:

«Ζεὺς ἐπιτιμητῶρ ἱκετῶν τε ξείνων τε, ξείνιος, ὅς ξείνοισιν ἄμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ» (I, 270).

Καὶ ἀλλαγῶν λέγεται σαφῶς, ὅτι ἡ ἔλλειψις συμπαθείας καὶ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν ξένον ἀποτελεῖ ἐνδειξὴν δυστρόπου ψυχῆς καὶ ἀγροίκου χαρακτήρος. «Ὅχι μόνον οἱ ξένοι, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ πτωχοὶ «πρὸς Διὸς εἰσιν» (Z, 207).

Ὁ Χαρόνδας εἰς τὰ «προσόμια τῶν Νόμων»², καίτοι ἀναμιφβόλως ἔργον μεταγενέστερον, ἐν τούτοις διασώζει τὰς θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἰδοῦ ἓνα ἀπόσπασμα πολὺ χαρακτηριστικόν:

«Ξένον δὲ πάντα... εὐφῆμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀποστέλλειν μεμνημένους Διὸς ξενίου ὡς παρὰ πᾶσιν ἰδρυμένου κοινοῦ θεοῦ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξενίας τε καὶ κακοξενίας».

Ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος ἐπιμαρτυρεῖ ὅτι τοὺς ἱκέτας ξένους ὀφείλομεν νὰ τοὺς σεβώμεθα καὶ νὰ τοὺς περιποιούμεθα.

«Ἄλλ' ἱκέτας ξείνους Διὸς εἵνεκεν αἰδέσασθε Ξενίου Ἰκεσίου τε. Διὸς δ' ἄμφω ἱκέται τε. καὶ ξείνοι. ὃ δὲ που καὶ ἐπόπιος ἄμμι τέτυκται. Πάντες ἐπεὶ πάντη καὶ ὅτις μάλ' ἀκύντατος ἀνδρῶν ξενίου αἰδεῖται Ζηνὸς θέμιν ἦδ' ἀλεγιζει».

(III, 192—193).

Ὁ Δίων ὁ Προυσαεύς, γνωστός καὶ ἄλλως Χρυσόστομος, μαρτυρεῖ τὰ αὐτὰ περίπου:

«ὅτι καὶ τοῦτο ἀρχὴ φιλίας μηδὲ τῶν ξένων ἀμεδεῖν μηδὲ ἀλλότριον ἠγεῖσθαι μηδένα ἀνθρώπων».

Ὁ περίφημος Λιβάνιος ὁ ρήτωρ, ἀκόμη ἐμφαντικώτερον ἀσχολεῖται μὲ τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν τοῦ ἐπιθέτου ξένιος. Ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ Ζεὺς εἶναι ξένιος διότι ἀποτελεῖ:

«κεφάλαιον τῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀναθήματος ἡδίων ἐκείνῳ τὸ τὰ περὶ τοὺς ξένους εὔχεσθαι». (decl. 4,9).

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι εὐρέθησαν εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς ἐπιγράμματα διαφωτιστικώτατα διὰ τὸ

1. Ἴδε πλείονα παρὰ V. W. H. Roscher: Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, 9 bd., Leipzig 1937, s. v. «Xenios, Xenioi theoi, Xenia».

2. Διάσημος νομοθέτης (500 π.Χ.) ἐκ Κατάνης, συντέλεσας μεγάλως εἰς τὴν ψήφισιν νόμων διὰ τὴν ἀρχαίαν Σικελίαν καὶ τὴν ἠπειρωτικὴν Ἰταλίαν.

ὑπὸ μελέτην θέμα. Εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας ἀναφέρονται εἰς μίαν ομάδα ἀσχολουμένην ἀσφαλῶς μὲ ἓνα εἶδος ξενοδοχειακῆς ἐπιχειρήσεως, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «περιθάλψεως τῶν ξένων». Εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ μία ἄλλη ἐπιγραφή ἀναφέρεται εἰς ἓνα σύλλογον ἀναυκλήρων καὶ ἐμπόρων», «τὴν σύνοδον τοῦ Διὸς τοῦ Ξενίου». (IE. ed. min. 2,475).

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι καὶ εἰς τὴν Ρόδον ἡ ἔννοια τῆς φιλοξενίας ἀπετέλει συνείδησιν ἐμπνεύσαν τὰς κοινωνικὰς σχέσεις. Ἀναφέρεται ἡ ὑπαρξίς συλλόγων συμπαραστάσεως τῶν ξένων. Λατρεία πρὸς τὸν Ξένιον Δία τελεῖται συχνὰ εἰς τὴν Αἴγιναν, εἰς τὴν Τένεδον, εἰς τὴν Θήραν, Σπάρτην, τὴν Ἐπίδαυρον, τὴν Κρήτην, εἰς τὴν Κριμαίαν, εἰς τὸν Πόντον, καὶ εἰς τὴν Κύπρον.

Εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις τὸ ἐπίθετον ξένιος συναντᾶται καὶ εἰς ἄλλας θεότητας. Π.χ. ὁ Ἀπόλλων εἰς τὴν Χίον, ὁ Ἀσκληπιὸς εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ Ἔρως, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Θέτις.

Ὁ Πλάτων εἰς τοὺς «Νόμους» του ἀναλύει τὴν ἱερότητα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος τοῦ ξένου καὶ προσπαθεῖ νὰ καλλιεργήσῃ αἰσθήματα ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς κοινωνίας. Οἰανδήποτε ἐκμετάλλευσιν ἐναντι τῶν ξένων τὴν θεωρεῖ ὡς γενομένην εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ παραδέχεται τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς μειονετικῆς θέσεως τοῦ ξένου ἀπὸ τοὺς γηγενεῖς πολίτας. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς καθίσταται ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν κοινωνικῶς ἀδικουμένων. Ἴδου ἓνα χωρίον ἀξιοπρόσεκτον:

«πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώτατα συμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἀμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρημένα τιμωρὸν μᾶλλον. ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε καὶ συγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον, δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Δίη». (Νόμοι, 729ε—730α).

Ἀργότερον ὁ Πλούταρχος περιγράφει μίαν συνεστίασιν, παρισταμένων καὶ ξένων, καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν ἱερότητα τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς ἐπικρατούσης φιλικῆς ἀτμοσφαιρας εἰς τὴν τράπεζαν. Τὴν περιγράφει ὡς

«βωμόν φίλων θεῶν καὶ ξενίων» (Sept. Sap. Conv. 15, 158e).

«Ἐπὲρ τῶν Ξένων...».

Ὁ Ἰουστῖνος Μάρτυς εἰς τὴν πρώτην τοῦ Ἀπολογίαν (139), περιγράφων τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῶν χρόνων του, ὁμολογεῖ πόσον μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ξένων ἀπετέλει ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Λατρείας. Ὁ προστάς ἐκτενῶς προσευχθεὶς ὑπὲρ τῶν μακρὰν τῶν ἐστιῶν τῶν ἐργαζομένων, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν συνέλεγε βοηθήματα προοριζόμενα «τοῖς ἐν δεσμοῖς οὔσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις

οὔσι ξένοις...». Οὕτως ἐξεφράζετο κατὰ ἐμπρακτον τρόπον ἡ ἀγάπη.

«Ἐπὲρ... ξένων καὶ ἐπιδεδουμένων... ξενιτευόντων Χριστιανῶν...» δέεται καὶ ἡ Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἑλληνιστί, ἐπαναλαμβανομένη αὐτολεξεῖ ὑπὸ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκτενοῦς καὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Λειτουργίας τοῦ ἁγίου Μάρκου. Ἡ τελευταία μάλιστα εἰς τὸ τμήμα τῆς Ἀναφορᾶς ἰδιαίτερος δέεται ὑπὲρ τῶν ἀποδήμων:

«Εὐλόγησον καὶ νῦν, Κύριε, τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ σου, διὰ τὴν χήραν καὶ διὰ τὸν ὄρφανόν, διὰ τὸν ξένον καὶ διὰ τὸν προσήλυτον...».

«Μνήσθητι, Κύριε, τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐν ἀποδημίᾳ καὶ ἐμπορίᾳ. Ἐπανάγαγε αὐτοὺς τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἀσφαλεῖς καὶ ἐν εἰρήνῃ εὐχεται τὸ κοπιτικὸν κείμενον τῆς σημερινῆς Λειτουργίας ἐν Αἰθιοπία. Ἐτοιμάζων τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν ὁ ἱερεὺς κατὰ τὸν Αἰθιοπικὸν Λειτουργικὸν τύπον μιμήσκειται ὄλων. (THE LITURGY OF THE ETHIOPIAN CHURCH P/44 ADDIS ABABA, 1946).

★

Ὁ μέγας ἱστορικὸς Εὐσέβιος εἶναι ἀκριβέστατος εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν σχέσεων τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας μὲ τὸν Χριστιανισμὸν μεταξὺ β'-γ' αἰῶνος. Ἰδιαίτερος ἡ ἐπιστολὴ τῶν ὁμολογητῶν τῆς Γαλατείας τῷ 177 ἀποτελεῖ μοναδικὸν μνημεῖον πληροφοριῶν. «Ἕλληγες ἀσφαλῶς οἱ μάρτυρες αὐτοὶ εἶχον μεταναστεύσει εἰς Λυών: Ἐπάγαθος, ὁ λαβὼν τὸν λόγον διὰ νὰ ἀπολογηθῇ (E, 1, 9—10), Ἀλέξανδρος ὁ ἱατρὸς ἐκ Φρυγίας, ἐξορκίζων τοὺς ἀδελφούς ὅπως μὴ λιποψυχήσουν (E, I, 49—50), Ἀττάλειος ὁ ἐκ Περγάμου, ὁ Ἀλκιβιάδης κ.ἄ.

Ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ρεθύμνου ἐν Κρήτῃ εὕρηται ἐπιτύμβιος πλάξ ἀγνώστου προελεύσεως. Ἀνήκει πάντως εἰς τὰς παλαιοχριστιανικὰς ἐπιγραφὰς καὶ μνημεῖα τοῦ δ' αἰῶνος. Τὸ κείμενον εἰς δακτυλικὸν ἐξάμετρον ἀποκαλεῖ τὸν ταφέντα Μάρκον, δάνειον ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ λατινικοῦ, MAGNUS, Νεῖλος ὅμοιος Ἀγκύρας ἀφιέρωσεν εἰς μίαν διακόνισσαν ὀνόματι Μάγνα ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν (P.G. 79, 968—1060). «Ὅτι μᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα εἶναι ἡ βεβαίωσις τοῦ κοιμηθέντος ὅτι, ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ θεωρῶν ἑαυτὸν ξένον, δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὰ θέλητρα, συνεχῶς ἀποβλέπων πρὸς τὴν ἀγγελόεσσαν ζωὴν:

«Ἡμετέρης κάλλιστον ἔχεις, Λόγε Χριστέ, χορίης, Μάρκον ἐν εὐσεβείσιν πανηγυρίεσσι δικαίων. Τῷδε πόνος κλυτόκαρπος ἐπουρανίων ἀνέωξε τιμὴν ἀγγελόεσσαν ἐπὶ σέβας ἱερὸν ἔσχε τιμὰς δ' ἐὴν μεγάλῃ βασιλευσίᾳ τὴν θεότεκνον ἀειδίην θεότητα. Τὸ σὸν δ' ὑπέδενυτο πνεῦμα εὐσχολον, ἐκτανύων ψυχῆς πολυχανδέα κόλπον, εἶδος ὅπως θεῖκον βροτοῖσιν ἀμφιβάλιτο σῆς, μάκαρ, ἀνατολίης θεοοκλήν δόσον ἀγλαοφειγγές».

Τὸ συναίσθημα, ὅτι ὑπ' οἰανδήποτε κοινωνικὴν θέσιν προνομιούχον καὶ ἐὰν εὕρισκεται ὁ Χριστιανός,

παραμένει εἰς τὴν βάσιν ὁδοιπόρος τῆς ζωῆς, ἢ το βαθύτατα ἐρριζωμένον, καὶ ἐρρύθμιζεν τὴν ὅλην πολιτείαν καὶ εἰς τὰς μικροτέρας ἀκόμη λεπτομερείας.

Καὶ ἀναγράφουν τὸ πιστεύω αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου στρωμνῆς, ἵνα διδάσκουν καὶ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας τὸ πραγματικὸν νόημα τοῦ χριστιανικοῦ βιώματος.

★

Ταῦτα, σταχυολογηθέντα ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητον θησαυρὸν τῶν κειμένων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν λειτουργικῶν δεήσεων ἀφ' ἑτέρου, μαρτυροῦν ὅτι οἱ πρόγονοί μας ἔλαβον θέσιν εἰς τὰ προβλήματα τῶν ἐμφανιζομένων ξένων. Διὰ τὴν ἐπανελέσθαι εἰς τὰ σύγχρονα καὶ ἐνώπιον ἡμῶν ὀρθούμενα ἀνάγκη νὰ θέσωμεν τὴν ἀγάπην ἐν τῇ πράξει. Ἐκεῖ ὅπου τελειώνουν αἱ ὑπηρεσίαι τῶν διαφόρων Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν Ἑργατικῶν Συνδικατικῶν, ἀνακαλύπτονται ἄλλα κενὰ εἰς τὸν Μετανάστην. Αὐτὰ πρὸ παντὸς ἄλλου, πρέπει νὰ ἐκλύσουν τὴν προσοχὴν τῶν σημερινῶν Ποιμένων καὶ τῶν εὐσεβῶν Λαϊκῶν μας.

Εἶναι τὰ ψυχικὰ κενὰ, εἶναι οἱ ἠθικοὶ κλυδωνισμοί. Εἶναι ὁ φόβος τῆς ἀνασφαλείας, τῆς συναισθήσεως ὅτι εἰς γῆν ἀλλοτρίαν θεωρεῖται «ὑποδεέστερος», ἀποκεκομμένος ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν σῶμα, καὶ ἐπομένως στεροῦμενος τῶν προνομίων καὶ τῆς ἀναγκαίας θαλαπρωῆς. Εἶναι τὸ φαινόμενον τῆς μονώσεως μετὰ καταστρεπτικῆς συνεπειᾶς εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον καὶ μετὰ συμπτώματα, τὴν μελαγχολίαν, τὴν ἀναζήτησιν συντροφιάς, θερμῆς ἐκεῖ ὅπου δὲν πρέπει.

Ψυχικὴ ἀνατομία τοῦ ξένου.

Εἰς μίαν ἐποχὴν μονώσεως καὶ φόβου ἢ γενεᾶς μας διψᾷ στοργὴν καὶ συντροφιά. Τὸ περιεργον εἶναι ὅμως ὅτι μόλις τὴν εὐρὴ τὴν ἀπαθεῖ. Τὸ φαινόμενον τῶν ἀτιθάσων νέων καὶ τῶν ἀπειθαρχῶν ἐργατῶν, οἱ ὅποιοι δημιουργοῦν «ἀτάκτους συμμορίας», οὐδὲν ἄλλο ἐκφράζει εἰμὴ τὴν βαθυτάτην ἀνάγκην ἐπικοινωνίας.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅμως χρειάζεται προσοχή. Διότι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογοι μετὰ τὴν φύσιν των καὶ νὰ στηρίζονται εἰς βαθυτάτας ρίζας. Ἀποτελεῖ αὐτοπία ἢ ἀναζήτησις ὑγιῶς φιλίας καὶ σχέσεων εἰς ἀντιπνευματικὸν κλίμα. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἐνῶ ἔχει τόσας γνωριμίας καὶ κοινωνικὰς σχέσεις θεωρεῖται ὀρφανός, ἔρημος καὶ μόνος.

Ἐν σχέσει μετὰ τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ μετανάστου ἢ καὶ τοῦ πρόσφυγος, πρέπει νὰ ἐπισημάνωμεν τοῦτο τὸ βασικόν: «Ὅτι ὁ ψυχικὸς του κόσμος ἀναζητεῖ τὸ φυσικὸν του περιβάλλον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἐφέσεις του. Κυνηγᾷ τοὺς γνωστούς του μετὰ τοὺς ὁποίους δύναται νὰ συνεννοηθῇ καὶ νὰ συζητήσῃ τὰ καθημερινὰ του προβλήματα, χωρὶς φραγμῶν καὶ ἐπιφυλάξεις. Προσαρμόζεται δυσκόλως μετὰ τοὺς ξένους. Ξένους ὄχι μόνον γεωγραφικῶς καὶ ἐθνικῶς, ἀλλὰ ξένους εἰς αἰσθήματα καὶ χαρακτῆρα. Ματαίως

πιέζει τὸν ἑαυτόν του διὰ νὰ προσαρμοσθῇ. Παραμορφώνει τὴν προσωπικότητά του. Φοβεῖται, καὶ πολὺ δικαίως, νὰ μείνῃ μόνος. Δὲν ἔχει τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας. Διὰ νὰ ἀπασχολῆται ἀναπολεῖ εἰκόνας τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Δὲν τὰς ἐπρόσεχε ἄλλοτε, ἀλλὰ τώρα σὺν τῷ χρόνῳ λαμβάνουν ἠθικὸν νόημα.

Ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης ὁ Ἀβραάμ συνεδύαζε τὴν ὑποταγὴν του εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπομακρυνθῇ, μεταβαίνων εἰς ἄγνωστον καὶ ξένην χώραν, μετὰ τὴν ἀγορὰν ἐνὸς κτήματος. Δὲν ἠρέσθη εἰς τὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ, καὶ ὅ,τι θὰ τοῦ ἐδίδοτο ἄνωθεν. Ἦτο αὐθόρμητος ἢ ἀπαίτησις μόνος του νὰ ἀποκτήσῃ κάτι τὸ ἰδικόν του. Ἡ νέα ἐντολὴ τὸν συνδέει μετὰ ἕνα τόπον ὀρισμένον, ἔστω ὑλικὸν καὶ γῆινον.

Τοῦτ' αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Χριστοῦ. Συντελεῖται εἰς ὀρισμένον γεωγραφικὸν τόπον καὶ χρόνον, εἰς τὴν Βηθλεέμ. Καὶ ἡ μεγάλη του θυσία ἐπίσης τελεῖται εἰς ὀρισμένον χρόνον, καὶ τόπον, τὸν Γολγοθᾶ.

Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ ἐνσάρκωσις σχετίζεται μετὰ τὸ ἀνθρώπινον σχῆμα, μετὰ ὀρισμένα ὑλικά στοιχεῖα.

Ἄλλοτε ἡ γῆ ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τοῦ κόσμου. Ὁ PASCAL πρῶτος ἀνῆρσε τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν. Ἐπροφήτευσεν τὰς νέας διαστάσεις τοῦ Σύμπαντος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος διὰ νὰ χωρῆσθαι τὸ ἄπειρον. Ὁ χριστιανισμὸς μᾶς βοηθεῖ νὰ θέσωμεν ἐντὸς μας μεγαλύτερα ἀπὸ ὅσα ἀνθρώπινως δυνάμεθα νὰ χωρῆσωμεν. Καὶ ἐν τούτοις, ἐνῶ τὸ ἄπειρον ἀποτελεῖ τὸν Κεντρικὸν Πόλον τῶν σκέψεών μας, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, φυσικῶς συνδεόμεθα μετὰ μικρὰ πράγματα, μετὰ τὸ σπῆτι, μετὰ τὸ γράμμα τῶν γονέων μας καὶ μετὰ τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας.

Τὰ πράγματα αὐτά, ὅσον φαινομενικῶς φαίνονται μικρὰ, μεταβάλλονται εἰς ἱερά, ἀφ' ὅτου προσωποποιούνται καὶ μένουσιν προσωποποιημένα.

★

Τὸ σύμπλεγμα τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς ἀπομονώσεως εἶναι φοβερόν. Τὸ ἠσθάνθησαν πρῶτοι οἱ πρόγονοί μας, διὰ νὰ γίνῃ ἐφεξῆς παγκόσμιον αἶσθημα ἐνοχῆς καὶ νοσταλγίας. Εἶναι ἡ νοσταλγία τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου. Ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸ θέμα μας τοῦ ξενητευομένου μετὰ τὸν πυρετὸν τῆς ἀνησυχίας, τῶν ἀδιακόπων ταξιδίων, συχνῶν ἀλλαγῶν διαμονῆς, μεταπολίσεων, κ.λ.π.

Ὅλα αὐτὰ ἐκφράζουν μίαν δίψαν πρὸς κάτι τὸ ἄγνωστον, τὸ νέον. Ἄλλ' ἐπίσης μαρτυροῦν καὶ μίαν νοσταλγίαν ἐπανευρέσεως τινὸς εἰς τὸ παρελθὸν ἀπολεσθέντος. Ἐνθυμηθῶμεν τὴν Θεϊκὴν κατάραν ἐπὶ τοῦ Κάϊν (Γεν. Δ' 12—13), ὅτι διαρκῶς θὰ περιφέρεται καὶ ὅτι διαρκῶς θὰ παραμένῃ ἀνικανοποίητος, ἀνήσυχος, ἀεικίνητος.

Τὸ ἀνικανοποίητον: Ὅλοι οἱ πολιτισμοὶ καὶ ὅλοι αἱ κατακτήσεις ἐκφράζουν τὴν συνεχῆ ἀναζήτησιν, διὰ νὰ ἐπανεύρωμεν ὅτι ἐχάσαμεν.

Ὁ ξένος δὲν ἀνέχεται καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆται ὡς «ξένος». Δι' αὐτὸ καὶ ὑποφέρει ἀκριβῶς καὶ

Ο ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ ΜΑΞΙΜΟΣ ΩΣ ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΝ ΡΩΣΙΑΙ

B'

Ἀπευθυνθείς ὁ Μάξιμος πρὸς τὸν νέον Τσάρον Ἰωάννην Δ' ⁶⁰ καὶ αἰτήσας τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ πρὸς μετάβασιν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἀντὶ τούτου—ἵνα μὴ, ὡς ἐφοβοῦντο, ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν διαπραχθέντων φρικαλεοτήτων, γνωσθησομένων, δυσφημισθῆ παρ' Ἑλλήσι ἢ Ρωσῖα—τῷ ἐπετράπη ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἄνετος διαμονὴ εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ μεγίστην Λαύραν τοῦ Ἁγίου Σεργίου, τῷ 1551. Αὐτόθι διάγων «ὁ γεγηρακῶς ἐν ἡσυχίᾳ καὶ μονῆρι βίῳ περικλεῆς Μάξιμος» ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Τσάρου, κατὰ Μάϊον τοῦ 1553, μεθ' οὗ συνδιελέχθη συμβουλευσας αὐτὸν νὰ παραιτηθῆ τῆς ἀναληφθείσης ἐπικινδύνου ὁδοιπορίας αὐτοῦ. «Μονάρχα, τῷ εἶπε· ἄξιόν ἐστὶ σοι περιπλανᾶσθαι εἰς τὰ ἀπώτατα μοναστήρια σὺν τῇ νέᾳ γυναικὶ καὶ τῷ υἱῷ σου; Μήπως αἱ ἄφρονες εὐχαὶ εἰσὶν ἀρεσταὶ τῷ Θεῷ; Ἄνοικειον ζητεῖν ἐν ταῖς ἐρήμοις τὸν πανταχοῦ παρόντα· διότι αὐτὸς τὸ σύμπαν πληροῖ· ἐὰν ἐπιθυμῆς ἀποδεῖξαι τῇ Θεῖᾳ ἐπιεικεῖα τὴν θερμὴν εὐγνωμοσύνην σου, εὖ ποιεῖ ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἡ ἄλωσις τῆς Καζάνης, εὐτυχῆς τῇ Ρωσσίᾳ, ἐγένετο αἰτία τῆς ἀπώλειας πολλῶν χριστιανῶν· αἱ χῆραι, καὶ τὰ ὄρφανὰ καὶ αἱ μητέρες τῶν πεσόντων δακρῦοι· παραμῦθε τὸς παθόντας διὰ τῶν ἀγαθοεργῶν σου. Αὐταὶ εἰσὶν αἱ ἄξιαι βασιλέως πράξεις» ⁶¹. Ἀλλὰ μὴ πεισθέντος τοῦ Τσάρου, ὁ Μάξιμος διεμήνυσεν αὐτῷ διὰ τοῦ Ἀλεξίου Ἀδάσεβ καὶ τοῦ πρίγκιπος

60. Οὗτος ἀνήλικος εἰσέτι διεδέχθη τὸν γνωστὸν Βασίλειον τῷ 1533, ὃν ὁ Μητροπολίτης Δανιήλ, ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ, ἠύλογησε, (τὸ «κυρίαρχον νῆπιον»). Ἡ στέφισ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν αὐτοῦ, τῷ 1546 (βλ. Καραμζίνου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 5, 80—82).

61. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 199.

μένει τραυματισμένος. Ἔχει ἀνάγκη νὰ οἰκιοποιηθῆ τὸν τόπον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ τὸν τόπον ὅπου ζῆ, ὡς μέλος του.

Ἐὰν κατὰ τὸ βάπτισμα δίδωμεν ὀνόματα, τοῦτο εἶναι διότι κάθε ὄνομα συνδέεται μετὰ τὴν προσωπικότητα. Ἀκόμη καὶ ὁ ἄπειρος Θεὸς δὲν μένει μετέωρος καὶ εἰς ἀπόστασιν τῆς δημιουργίας. Γίνεται Θεὸς ἐνὸς λαοῦ ὠρισμένου καὶ ἐκλεκτοῦ, τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Ἰουδαῖος δὲν αἰσθάνεται τὸν Γιαχβὲ ὡς «ξένον», ἀλλὰ ὡς ἰδικόν του Θεόν, ἀσχολούμενον μετὰ προσωπικά του προβλήματα. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ μετανάστης δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ νὰ χαθῆ ἡ προσωπικότης του εἰς τὴν χοάνην μιᾶς ἀγνώστου καὶ ἀνωύμου κοινωνίας, ὅπου νὰ θεωρῆται μόνον ὡς μία μονὰς ἐργατικὴ ἐνὸς ἐργοστασίου.

Ἄλλ' ὅμως καὶ ὁ Χριστὸς παραπονεῖται ὡς ἀνθρώπος, ὅτι δὲν εἶχε μίαν ὀριστικὴν διαμονήν, ὅταν ἔλεγεν: «ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ποῦ τὴν κεφα-

Κούρβσκη, «ὅτι ὁ βασιλόπαις Δημήτριος ἔσται θῦμα τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ», ἥτις προφητεία ἐξεπληρώθη, διότι οὗτος ἐτελεύτησε καθ' ὁδόν, πράγματι ⁶².

Ὁ πολύτλας Μάξιμος συνέχισε τὴν ἀνάντην ὁδὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐστερημένος τῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τραγικῆς ἐγκαταλείψεως καὶ ἀχαριστίας πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Θεὸν στηρίζων, ὅτι ὁ σπαρεὶς σπὸρος, κατὰ τὴν θεανδρικήν ρήτραν, «βλαστάνη καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός· αὐτομάτῃ γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. Ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπὸς, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμὸς» (Μάρκ. δ' 27-29), ὁμέποτε θὰ καρποφορήσῃ, ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη καθ' ὀλοκληρίαν, ὥστε ν' ἀναγνωρισθῆ ὁ ἀκαταπόνητος οὗτος σπορευὴς ἀργότερον ἀληθῆς ἀπόστολος καὶ φωτιστὴς τῶν Ρώσων ⁶³. Ἐν μέσῳ δ' ἀφορήτου ὀδύνης καὶ πόνου, ἰδίᾳ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, τῇ 21 Ἰανουαρίου 1556, «πλήρης βαθείας εἰς τὴν κλῆσιν καὶ τὸ καθῆκον αὐτοῦ πίστεως, ἥτις ἐπλήρου ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὴν ὁποῖαν ἐνέμεινε πιστὸς μέχρι τέλους» ⁶⁴. Ἐν τῇ Μονῇ δὲ ταύτῃ εὐρίσκεται μέχρι τῆς σήμερον ἡ Λάρναξ, ἡ φέρουσα τὰ τίμια αὐτοῦ Λείψανα ⁶⁵.

62. Αὐτόθι, σελ. 200.

63. Εὐαγγελίδου ἐνθ' ἄνωτ., Κονιδάρη Γ., Ἡ Χριστιανικὴ Ἑλλάς, ἐν «Θεολογία», τόμ. ΚΒ' (1951), σελ. 268, Παπαμιχαήλ, ἐνθ' ἄνωτ.

64. Αὐτόθι, σελ. 397.

65. Χρυσοστόμου, Μητροπολίτου Ἀργολίδος, Πορεία εἰς Ρωσίαν, τὸ εἰς Ρωσίαν ταξίδιον τῆς ἐξ Ἱεραρχῶν

λὴν κλίνει».

Τέλος ὁ νέος τόπος τῶν ὀνείρων τοῦ ξενητευμένου κινδυνεύει νὰ κατατῆσῃ ἀντὶ μέσον προόδου, φυλακῆ. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν πολλοὶ ἀδρανοῦν, δὲν ἔχουν πτήσεις. Ὅταν παθητικῶς, χωρὶς ἀντίδρασιν δέχωνται τὸ καθετί, γίνονται αἰχμάλωτοι κάθε ἀδυναμίας τοῦ τόπου. Πολλοὶ πράγματι εἰς μίαν τοιαύτην ἀσφυκτικήν ἀτμόσφαιραν ἀνακαλύπτουν τοὺς δῆθεν ἐλευθερωτάς των. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι καταντοῦν οὗτοι οἱ ἴδιοι αἰχμάλωτοι τῶν ἐλευθερωτῶν τους, δηλαδὴ τῶν διασκεδάσεων, τῆς ἀσωτείας, τοῦ φαγητοῦ καὶ μιᾶς ἀντικανονικῆς ζωῆς, χωρὶς πειθαρχίαν καὶ παρakoλοῦθησιν.

Εἰς ὅλας αὐτάς τὰς κρισίμους καμπὰς καὶ τὰ ἐσωτερικὰ κενὰ τῶν ψυχικῶν μεταπτώσεων τοῦ ξενητευόντος, ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ προσφέρῃ ἀφαντάστους ὑπηρεσίας.

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ

Μετά παρέλευσιν αἰῶνος περίπου ἀπὸ τοῦ τέλους ἀναγνωρισθεὶς ὁ Μάξιμος ὡς ἁθῶος τῶν ἀποδιδομένων αὐτῷ κατηγοριῶν⁶⁶ καὶ ὡς «ἅγιος» καὶ «μακάριος» ἐπιβληθεὶς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, ἀνεκρηύχθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ὡς Ἅγιος, συγκαταλεχθεὶς εἰς τὴν τάξιν τῶν Ὁσίων καὶ Ὁμολογητῶν, τιμῶμενος δὲ παρ' αὐτῆ καὶ ἑορταζόμενος ἔκτοτε, καθ' ἕκαστον ἔτος, τὴν 21ην Ἰανουαρίου, ἡμέραν τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας αὐτοῦ⁶⁷. Φρονοῦμεν δὲ ταπεινῶς, ὅτι καιρὸς εἶναι, ὅπως καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία πράξῃ τὸ ἱερώτατον αὐτῆς χρέος ἐναντι τοῦ Ἁγίου τούτου Ἄνδρος, τοῦ ὁσίου βιώσαντος καὶ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως ἀγωνισθέντος καὶ θανόντος, προτάσει τοῦ ρέκτου παντὸς καλοῦ κάγαθοῦ καὶ εὐλαβοῦς Ἀρχιερέως καὶ Ποιμενάρχου ἡμῶν Σεβασμ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Στυλιανοῦ, τοῦ, ὡς εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω, βαθύτατα ἐκτιμῶντος τὸ παμμέγα ἅγιον ἔργον καὶ τοὺς καλλινίκους ἀγῶνας, τὰ φρικτὰ δεσμά, τὴν ἐγκαρτέρησιν καὶ τὸ ὅσιον τέλος τοῦ Ὁσίου Μαξίμου, Οὐτίνος καὶ Ναοὶ ἱεροὶ δέον, ὡς τάχος, ν' ἀνεγερῶσι πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου γῆς, καὶ μάλιστα ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει τῆς Ἄρτης, προνοία τῶν ἑκασταχοῦ τῆς Ἡπείρου Ἁγίων Ἀρχιερέων, πρὸς ἀπονομήν αὐτῷ τῆς ἐπιβαλλομένης αὐτῷ τιμητικῆς εὐλαβείας καὶ πρὸς πανηγυρικόν, κατ' ἔτος, ἑορτασμόν τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ μνήμης.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Μαξίμου διὰ τὴν ἐν Ρωσίᾳ διασφάλισιν τῆς τιμαλφεστάτης ἡμῶν Ὁρθοδοξίας ὑπῆρξε τεραστία. Διότι, ὁ θεόπνευστος οὗτος Μοναχὸς ἐπέδειξε, τῷ ὄντι, μετὰ θαυμαστῆς αὐταπαρνησίας, «εὐρυστήν φωτιστικὴν καὶ ἀναπλαστικὴν δρᾶσιν, μεστήν ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀπτοήτου παρηρησίας ἐν μέσῳ τοῦ τότε ρωσικοῦ ψευδοχριστιανικοῦ φαρισαισμοῦ. Ἐπελαμβάνετο πάσης περιστάσεως διὰ νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ὑπὲρ τοῦ συκοφαντουμένου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς παραγνωριζομένης Ὁρθοδοξίας, προφορικῶς δὲ καὶ γραπτῶς ἤλεγχε τὰς λατινικὰς πλάνας, ἦτο δὲ διὰ τοὺς Ρώσους πολῦτιμος μέντωρ καὶ πολιτικῶν ἀκόμη ὑποθηκῶν εἰσηγητῆς, σοφὸς συγγραφεὺς καὶ ρήτωρ ἀπαραμίλλος»⁶⁸.

Δικαίως δ' ἐν αὐτῷ ἡ Ρωσικὴ κριτικὴ βλέπει

ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1963, σελ. 13. Πρβλ. Ἰωαννίδου Β., Ἡ ἀξιοθαύμαστος δρᾶσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (ἐν Ρωσίᾳ). Μόνον διὰ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ (Θεία Λειτουργία—Κήρυγμα) διατηρεῖται ἄσβεστος ἡ φλόξ τῆς πίστεως. Τί γίνεται μετὰ τὴν Ρωσικὴν κοινωνικὴν ἐπανάστασιν, ἐν «Ἐκκλησία», ἔτ. ΛΘ' (1962), σελ. 406.

66. Βαφείδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 142—43.

67. Παπύρου, Ἐγκυκλοπαιδικὸν καὶ Γλωσσικὸν Λεξικόν, Ἀθήναι 1961, στ. 5834.

68. Δραγδάκη Α., Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. ΙΣΤ', σελ. 651, «Ἡλίος», Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τόμ. ΙΒ', σελ. 967, Πάτση Χ., Μεγάλῃ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τῶν Νέων, τόμ. ΙΔ', σελ. 251.

«τὸν μοναδικὸν σοφὸν ἄνδρα τῆς Μοσχοβιτικῆς Ρωσίας», «τὸν διαπρύσιον κήρυκα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν ἧ ἄχρι τοῦ νῦν παραμένει ζῶσα καὶ πιστῶς ἀφωσιωμένη ἡ πληθὺς τοῦ εὐσεβοῦς καὶ μαρτυρικοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, παρὰ τὴν φοβερὰν καταπίεσιν, τὴν ἀθεϊστικὴν προπαγάνδαν καὶ τοὺς φρικτοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ μαρτύρια ἐκ μέρους τοῦ ἀθεϊστικοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος⁶⁹, «τὸν διάσημον Ἑλληνα ἀνθρωπιστὴν καὶ ιδεώδη μαχητὴν πεσόντα θῦμα τῶν πεποισήσεών του»⁷⁰. Ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ἐν Ρωσίᾳ ὀρθόδοξος θεολογικὴ σκέψις ἔχει ἀπὸ τοῦ 15' αἰῶνος μέχρι σήμερον ἀπαρτίσει ὀλόκληρον βιβλιοθήκην ἐκ τῶν διὰ τὸν Μάξιμον συγγραφῶν.

Τὰ συγγράμματα τοῦ Μαξίμου, ἐκδοθέντα εἰς τρεῖς ὀγκῶδεις τόμους ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζάν, πλὴν τῶν μεταφραστικῶν, ὡς τοῦ Ψαλτῆρος, τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον κ.ά., εἶναι τὰ ἐξῆς σπουδαιότερα: α) Λόγος περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ταῦτῳ δὲ καὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων, β) Συμβουλιὴ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Σύνοδον κατὰ Ἰσαὰκ τοῦ Ἰουδαίου μάγου καὶ γόητος ἀπατεῶνος, γ) Λόγοι κατὰ τῶν κεφαλαίων τοῦ ἔβραίου Σαμουήλ, δ) Λόγος κατὰ τοῦ Λουθήρου, ε) Λόγος κατὰ τῶν βλασφημούντων τὴν πανάχραντον Θεομήτορα, στ) Λόγος ἐλεγκτικὸς τῆς ἑλληνικῆς (ἀρχαίας εἰδωλολατρικῆς) πλάνης, ζ) Λόγος ἐλεγκτικὸς τῆς ἀγαρηνῆς πλάνης καὶ τοῦ ἐπινοήσαντος αὐτὴν ἀπειθοῦς κυνὸς Μωάμεθ, η) Λόγος περὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς κατὰ τοῦ θεομάχου κυνὸς Μωάμεθ καὶ ὀλίγα τινα περὶ τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνος τούτου, θ) Ἀπαντήσεις Χριστιανοῦ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν βλασφημούντων τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ἡμῶν πίστιν, ι) Λόγος κατὰ Λατίνων ὅτι οὐδαμῶς εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ προσθέτη τι εἰς τὸ θεῖον Σύμβολον τῆς ἀκωμῆτου χριστιανικῆς πίστεως ἢ ν' ἀφαιρῇ ἀπ' αὐτοῦ, ια) Λόγος ἀπαντητικὸς πρὸς τὸν Ν. Νιέμτσιν κατὰ Λατίνων, ιβ) Ἐπτὰ ἐπιστολιμαῖα διατριβὰ κατὰ τῶν παπικῶν καινοτομιῶν, τοῦ πρωτείου καὶ λοιπῶν κακοδοξιῶν, ιγ) Λόγος κατὰ τῆς Ἀρμενικῆς κακοδοξίας, ιδ) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Δανιήλ, ιε) Διήγησις περὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ἐν τῷ ναῷ σταυρὸν σημείου τῆς νέας σελήνης, ις) Λόγος κατὰ τοῦ Ν. Γερμανοῦ, ιζ) Λόγος κατὰ τοῦ Ἰω. Λουδοβίκου, ιη) Εὐχαριστήριον πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν κατὰ τοῦ Κριμαϊκοῦ κυνὸς νίκην, ιθ) Λογῦδριον εἰς τοὺς ἀποπέμποντας τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἄνευ νομίμου αἰτίας, κ) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μ. Ἡγεμόνα Βασίλειον τὸν Ἰωάννου, κα) Πανηγυρικὸς εἰς τὸν Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Τβέρ, κβ) Λόγος εἰς τοὺς ἀρνούμενους τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου ὡς ὑπάρχοντος δῆθεν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀθῶων τούρκων, κγ) Λόγος πρὸς τὸν Τσάρον Μ.

69. Χρυστοστόμου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 5—22.

70. Παπαμιχαήλ, ἐνθ' ἄνωτ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Αίτια τῆς τῶν πάντων θεώσεως».

Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ «Δεκαεπταετοῦ», διὰ μίαν ἀκόμη φοοάν, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἔδειξε τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐλαβείας του πρὸς τὴν Παναγίαν, τὴν Μητέρα τοῦ Αὐτοῦ. Οἱ γαοὶ ἦσαν κατὰμεστοὶ εὐλαβῶν προσκωνητῶν καθ' ὅλους τοὺς ἐσπερινοὺς, εἰς οὓς ἀνεργνώσμετο ὁ τόσο ἐψηλῆς ποιήσεως καὶ τόσο βαθύτατα κατανοητικὸς παρακλητικὸς κανὼν. Ἀνασίθητοι χιλιάδες ἐπῆρξαν οἱ προσκωνηταί, οἵτινες κατέκλυσαν τὴν νῆσον Τήρον καὶ τοὺς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κατεσπαρμένους προσκωνηματικούς ναοὺς, οἵτινες εἶναι ἀμετρούμενοι εἰς μνήμην τῆς Θεομήτορος.

Ἡ εἰς τὴν Παναγίαν, ὅπως καὶ ἐν τῷ κροίῳ ἁοθροῦ γράφομεν, ἀπονεμομένη ἐξαιρετικὴ αὐτῆ τιμὴ δὲν ἀπονέμεται εἰς αὐτὴν «αὐτονόμως καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐκλαμβανομένη, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοανθρώπου ιδιότητι αὐτῆς».

Ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐσχάτως ἐγένετο λόγος εἰς τὸν τόπον περὶ τοῦ ἐὰν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ψυχικῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν ἢ πρέπει καὶ νὰ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν ὁργάνωσιν φιλανθρωπικῶν ἔργων καὶ τὴν ἐπούλωσιν κοινωνικῶν πληγῶν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου διαφωτιστικὴ ἐπῆρξεν ἡ διὰ τῶν αἰῶνων πράξις τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δὲν περιορίζετο εἰς τὸ μυσταγωγικὸν τῆς ἔργου, ἀλλὰ πάντοτε συνεδιάζειν αὐτὸ μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς ἀνωφώσεως τῆς πολιτιστικῆς στάθμης τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐποικλώσεως τῶν διαφορῶν κοινωνικῶν πληγῶν. Κατὰ τὰς ὥραιάς ἐκφράσεις τῶν λειτουργικῶν μας κειμένων, δεόν νὰ «ὀκλιῶμεν τὰς χεῖρας ἐλεημοσύνη», νὰ «ἀλείψωμεν τὰς κεφαλὰς ἐλαίῳ εὐδοκίας», νὰ «ἐκτρέψωμεν τοὺς πένθητας», νὰ περιβάλλωμεν γυνῶδες, νὰ παρέχωμεν «ἐνδεδέσι» καὶ «κρινῶσιν ἄστον», νὰ μὴ ἐπιλανθανώμεθα τῆς φιλοξενίας, νὰ μιμησώμεθα «τῶν δεσμιῶν» καὶ τῶν «κακουχομένων» κ.τ.τ. Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία, στοιχοῦσα τοῖς σχετικοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου, περιβάλλει ἢ πρέπει νὰ περιβάλλῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν πασχόντων ἀδελφῶν Του. Πᾶσα ἄλλη ἀντίθετος ἀπομὴ εἶναι ἀπαρτοποίηση τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος.

Ἡγεμόνα Ἰωάννην Βασιλείου ἀνομνηστικός, κδ) Παρὶ τῶν Σιβυλλῶν πόσιαι ἦσαν κ.ἀ., μὴ διασωθέντα⁷¹.

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

71. Κατὰ χειρόγραφον συλλογὴν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Ἁγίου Τριάδος—Ἀγ. Σεργίου (Βλ. Καρ α μ ζ ί ν ο υ, ἐνθ' ἄνωπ., σελ. 229, ὑποσ. 101, παρὰ Πα π α μ ι χ α ἤ λ, ἐνθ' ἄνωπ., ἐκ τῶν συγγραφεῶν Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ) ἐν «Θεολογία» τόμ. ΙΘ', ἐν Ἀθήναις 1948, σελ. 577—618).

Ἄγνός ὀρθόδοξος ἀγωνιστής.

Μὲ συγκλίνησιν ὁ ὀρθόδοξος ἐλληνικὸς λαὸς παρακολουθεῖ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ καθημερινοῦ καὶ περιοδικοῦ τύπου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀειμνήστου ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τῆς «Ἐκκλησίας» Φωτίου Κόντογλου, ὅστις ἐπῆρξε διακεκομμένους ἀγιογράφος καὶ λογοτέχνης.

Ὁ Κόντογλου διεκρίετο διὰ τὸ ἀπόλυτον τοῦ χαρακτήρος του καὶ διὰ τὸν φλογερὸν του ζῆλον πρὸς περιοφροῦσιν τῆς καθαρότητος τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος. Ἦτο ἀγνός ὀρθόδοξος ἀγωνιστής, μὴ ἀνεχόμενος ἐπαχρωήσεις εἰς τὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐβλεπεν ἢ ἐνόμιζεν ἀπειλομένην τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν.

Ἡ παρουσία τοῦ Κόντογλου εἰς τὸν κόσμον τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν ἐπῆρξεν ἰσχυρὰ καὶ ἰδιότυπος. Ὑπῆρξεν ἐστία ἀκτινοβόλος, ἥτις μετέδιδε τὸ φῶς τοῦ λόγου τῆς Βίβλου, τῶν πατέρων, τῶν ἀσκητῶν καὶ τῶν λειτουργικῶν μας κειμένων. Αἱ ἐπ' αὐτοῦ φιλοτεχνηθεῖσαι ἀγιογραφίαι μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν μυστικῶν τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων θὰ διακηρύττουν ἐπὶ αἰῶνας τὸ μυστικὸν κάλλος τῆς ὀρθοδόξου τέχνης, ἡ ὁποία δὲν διέπεται ἐπὶ φουσικρατικοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἔχει λειτουργικόν, ἀναγωγικόν καὶ πνευματικὸν χαρακτήρα.

Ἐῖθε ὁ Θεὸς νὰ ἀναδείξῃ πολλοὺς νέους καλλιτέχνας, οἱ ὁποιοὶ θὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Κόντογλου, θὰ μιμηθοῦν τὰς ἐκλεκτὰς καὶ φωτεινὰς πτυχὰς τῆς προσωπικότητός του καὶ θὰ ἔχουν τὸ ἀγωνιστικὸν του πνεῦμα.

«Στρέφεται πρὸς τὴν Θρησκείαν».

Ἡ ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἀναζωπύρωση τῆς Θρησκείας ὁμολογεῖται συνεχῶς καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν κομμουνιστικῶν δημοσιογραφικῶν ὁργάνων τῆς Ρωσίας. Ὡς ὁμολογεῖ ἡ «Κομμουνιστικὴ Πράβδα» αἱ χιλιάδες τῶν ἀθεϊστικῶν κηρυγμάτων καὶ διαλέξεων ἔχουν «μηδαμινὸν ἀποτελεσμα».

Ὡσαύτως χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ ὁμολογίαι περὶ τῆς ἀποτυχίας τῆς προσπαθείας διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν γοιστιανικῶν ἐορτῶν μὲ τὰς λεγομένας «λαϊκὰς ἐορτὰς». Ὡς γράφει ἡ «Πράβδα» τοῦ Καζακστάν, «ἡ νεολαία ἀποφεύγει τὰς λαϊκὰς ἐορτὰς καὶ προτιμᾷ νὰ τελεῖ γάμους καὶ νὰ βαπτίξῃ τὰ παιδιὰ τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν». Δημοσιογράφος δὲ αὐτόπτης μάρτυς τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς εἰρωνείας τῶν νέων πρὸς τὰς ἐορτὰς ταύτας γράφει, ὅτι «τὸ κομμουνιστικὸν περιοχόμενον τῶν ἐορτῶν αὐτῶν εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποθεῖ τόσον τοὺς ἡλικιωμένους, ὅσον καὶ τοὺς νεαροὺς πολίτας τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως» καὶ ὅτι «ἡ νεολαία ἰδίως μὲ τὸ ἀπειθαρχον πνεῦμά της σ τ ρ ε φ ε τ α ι π ρ ὸ ς τ ἣ ν θ ρ η σ κ ε ί α ν, ἀκριβῶς διότι αὐτὸ ἀποτελεῖ

ἀνεξαρτησίαν σκέψεως». Ἡ στροφὴ ἄλλως τε αὕτη ἀποτελεῖ ἐκφρασιν τῆς πλέον ἐνδομύχου ροσταλγίας καὶ ἀνάγκης τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσαετίας.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως εἰς τὴν Χιροσίμα τῆς πρώτης ἀτομικῆς βόμβας εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἀλληλοσυγκρουόμεναι ἀπόψεις. Ἐνῶ πολλοὶ καταδικάζουν τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς βόμβας ταύτης, ἕτεροι, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς τραγωδίας τῆς Χιροσίμα, ἀπολογοῦνται τῆς πράξεώς των. Ὁ Ρόμπερτ Ὀππενχάιμερ λ.χ. λέγει: «Οὐδέποτε μετενόησα, οὔτε σήμερον μετανοῶ. Λυποῦμαι διότι δὲν κατασκευάσθη δύο ἔτη ἐνωρίτερον». Ὁ Ἐντοναρντ Τέλλερ τονίζει: «Ὁρθῶς ἐπράξαμεν νὰ κατασκευάσωμεν τὴν ἀτομικὴν βόμβαν. Ὁμως κακῶς ἐπράξαμεν νὰ τὴν ρίψωμεν». Ὁ Εὐγένιος Οὐίνγκερ ἰσχυρίζεται σήμερον, ὅτι «ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἀτομικῆς βόμβας ἦτο περιττή». Ὁ Αἰμίλιος Σέγκρε παρατηρεῖ: «Θὰ ἤμεθα τρελλοί, ἐὰν δὲν τὴν κατασκευάζομεν». Ὁ Λουίς Ἀλβάρες ἐξ ἄλλου λέγει: «Τὸ μόνον λογικόν, πὺν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ. Ἐσώθη ἡ ζωὴ ἐκατομμυρίου Ἀμερικανῶν καὶ ἀπεφεύχθη ὁ τρίτος πόλεμος».

Βεβαίως μετὰ τὸ γεγονός τῆς καταστροφῆς τῆς Χιροσίμα ἡ συζήτησις αὕτη ἔχει θεωρητικὸν χαρακτῆρα. Ἄλλ' ἀνεξαοτήτως τοῦ ποῖα ἐκ τῶν ἀλληλοσυγκρουόμενων ἀπόψεων εἶναι ἡ ὀρθότερα, βέβαιοι εἶναι, ὅτι ἐὰν εἰς ἕνα τυχόν νέον πόλεμον χρησιμοποιοῦν καὶ πάλιν ἀτομικαὶ βόμβαι, ὁ πλανήτης ἡμῶν κινδυνεύει νὰ ἐξαφανισθῇ. Ὅθεν οἱ ἡγέται τῶν διαφόρων μεγάλων λαῶν δέον νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος τὰς ἰδιότητες ἐπιφυλάξεις καὶ νὰ συνεργήσουν διὰ πασῶν τῶν δυνάμεων αὐτῶν εἰς τὴν ἐπόδωσιν τῶν πρὸς ἀφοπλισμὸν προσπαθειῶν.

Πνευματικαὶ προσπάθειαι εἰς τὴν Σουηδίαν.

Εἰς ὅσα κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἐσημειώσαμεν ἐπανελημμένως περὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ ἐν τῷ προτεσταντικῷ κόσμῳ δέον νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα περὶ τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας. Ἐντὸς αὐτῆς γίνονται σημαντικώταται ζυμώσεις μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μοναχισμοῦ, κατ' ἀρχὰς τοῦ γυναικείου καὶ μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τοῦ ἀνδρικοῦ. Ἦδη ἐπισήμως ἐδόθη ἀδεια ὑπὸ τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἴδρυσιν λουθηρανικῆς μονῆς. Ὡσαύτως γίνεται λόγος διὰ τὴν ἐν Σουηδίᾳ ἴδρυσιν ἀδελφότητος ἀγάμων ἱερέων.

Εἶναι ἐντόχημα, ὅτι ἡ Σουηδία δὲν εἶναι μόνον ἡ χώρα τῆς «σεξοναλικῆς ἐλευθερίας», ὡς παρουσιάζεται ὑπὸ τῶν δημοσιογράφων, ἀλλὰ καὶ μία χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν γίνονται σοβαραὶ πνευματικαὶ προσπάθειαι καὶ παρατηρεῖται ἐντονος ἡ ροσταλγία τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος, ὡς ἀποδεικνύουν τὰ ἀνωτέρω σηθιωθέντα.

Τὸ πρόβλημα τοῦ παραθερισμοῦ τῶν ἐργαζομένων.

Τὸ τεράστιον κοινωνικὸν πρόβλημα τοῦ παραθερισμοῦ τῶν ἐργαζομένων τάξων εἶναι ἕκαστον θέρος εἰς τὸ κέντρον τοῦ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Γενικῶς δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τονίζεται, ὅτι πολλὰ ἀκόμη πρέπει νὰ γίνων εἰς τὸν τόπον μας.

Μεταξὺ ἄλλων διὰ πολλοὺς ἐκ τῶν ἐργαζομένων αἱ ἀδειαι πρέπει νὰ εἶναι μεγαλυτέρας διαρκείας. Κατὰ τὴν κλιμάκωσιν τῶν ἀδειῶν δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῖται καὶ ὁ παράγων τῆς ἡλικίας. Ἐνῶ εἰς τὰς συγχρόνους ξένας νομοθεσίας προβλέπονται μεγαλυτέρας διαρκείας ἀδειαι τόσον διὰ τὰς πολὺ νεαρὰς ἡλικίας ὅσον καὶ διὰ τὸν παρήλικας, ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου ἀδείας γίνεται παρ' ἡμῶν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας. Ἐπειτα πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ ἡ καταστρατήγησις τῆς χορηγήσεως ἀδείας, τοῦθ' ὅπου ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν βλάβην τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς υγείας τοῦ ἐργαζομένου, τὴν μείωσιν τῆς ἀποδοτικότητος τῆς ἐργασίας του καὶ τὴν μὴ χρησιμοποίησιν τοῦ χρόνου τῶν διακοπῶν διὰ τὴν ψυχροσωματικὴν ἀποτοξίνωσιν τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου. Ὅθεν «ἐπιβάλλεται ἐκσυγχρονισμὸς τῆς περὶ ἀδειῶν νομοθεσίας βάσει τῶν νεωτέρων δεδομένων τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς καὶ τῆς ἐργασιακῆς ὑγιεινῆς».

Ἐπὶ πλέον πρέπει σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀνεγερθοῦν ἐξοικα ἀναπαντήρια καὶ ἀναρρωτήρια διὰ τοὺς ἐργαζομένους καὶ νὰ ληφθῇ μέριμνα διὰ τὴν ὑγιᾶ ψυχολογία αὐτῶν καὶ τὴν ἀνώψωσιν τῆς πνευματικῆς των στάθμης.

«Οὐαὶ καὶ ἀπλῶς ν' ἀποτολμηθῇ συζήτησις».

Ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς «Μακεδονίας» ἐπιστᾶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ γαλλικὴ ἀστονομία ἤρχισεν ἀληθῆ καὶ σύντονον πόλεμον κατὰ τοῦ γυμνισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὀργανωθῆ ἐν νοτιῷ Γαλλίᾳ. Ἡ ἀστονομία αὕτη οὐ μόνον προέβη εἰς ἰσοπέδωσιν ἐγκαταστάσεων τῶν γυμνιστῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλέον προέβη εἰς συλλήψεις καὶ ἀνακρίσεις, ἐκ τῶν ὁποίων προέκυψεν, ὅτι πολλοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔχουν ἀπολέσει πᾶν ἔχρος ἠθικῆς καὶ αἰδοῦς.

Χαρακτηριστικῶς προσθέτει ὁ μνημονευθεὶς δημοσιογράφος: «Κάμνει ἐντίπωσιν ἡ ἀδίστακτος ἐκστρατεία, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβον αἱ γαλλικαὶ ἀρχαὶ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Γαλλίας ἀπὸ τὴν λύμην αὐτήν, ἡ ὁποία ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φυσικῆς ζωῆς μεταβάλλει τὸν ἀνθρώπον εἰς ζῶον. Αὐτὸ ἴσως δ' ἐν θ' ἄ ε π ρ ε π ε νὰ μ ε ἰ ν η ἀ π α ρ α τ ῆ ρ η τ ο ν καὶ εἰς τὴν Ἐ λ λ ἄ δ α, τὴν ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνον πολιορκοῦν οἱ γυμνισταὶ ζητοῦντες τὴν ἀδειαν νὰ ὀργανώσουν «ἀποικίας» εἰς ἐρημονησίδας ἢ καὶ εἰς περιοχὰς πυκνοκατοικημένας. Ὅταν εἰς τὴν Γαλλίαν διαλύουν τὰ «στρατόπεδα» τῶν γυμνιστῶν, τὴν Γαλλίαν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ πρὸς πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων συγκληθεῖσα Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διακοτεχομένη ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ πόθου πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δι' ὃν ἐκλήθη σκοποῦ, ἀπεφάσισε τὴν συγκρότησιν πενταμελοῦς ἕξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπῆς, ἣτις ἐπεφορτίσθη νὰ μελετήσῃ ἐπισταμένως τὰς ὑπορχούσας δυσχερεῖς πρὸς ἄμεσον πλήρωσιν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀρμοδίων Κυβερνητικῶν παραγόντων, ἐκθέτουσα αὐτοῖς τὰς ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐπόψεις τῆς Ἱεραρχίας· διέκοψε δὲ ἐπὶ ἑξαήμερον τὰς συνεδριάσεις Αὐτῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἵνα δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν τῇ διαληφθεῖσῃ Συνοδικῇ Ἐπιτροπῇ νὰ συγκεντρώσῃ τὸ ἀπαρσιτήτων ὑλικὸν καὶ θέσῃ τοῦτο ὑπ' ὄψει τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν πρώτην ἐπαναληπτικὴν συνεδρίαν Αὐτῆς, γενησομένην τὴν προσεχῆ Τρίτην 17ην Αὐγούστου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Αὐγούστου 1965

Ἀποστολικὴ Διακονία

Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον τὸ Κεντρ. Συμβούλιον τῆς Ἀπ. Διακονίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσόστομου συνήλθε τὴν 13ην, 15ην καὶ 23ην τρέχοντος, ἀσχοληθὲν ἐπὶ τρεχούσης φύσεως ζητημάτων.

Τὴν 20ὴν τρέχοντος ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Ἀπ. Διακονίας ἐδεξιώθησαν ἑκατὸν εἰκοσι πέντε (125) Ἑλληνίδες μετανάστριαι, ἀναχωροῦσαι διὰ τὸ ἐξωτερικόν. Πρὸς αὐτὰς ὠμίλησε καταλλήλως ὁ αἰδεσιμ. π. Εὐάγγελος Ματζουνέας, διαβιβάσας τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Εἰς ἀπάσας προσεφέρθη ὡς δῶρον ἀνά ἐν ἀντίτυπον ἡς Καινῆς Διαθήκης.

ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσόστομου προσεφέρθησαν εἰς τὴν Ἀπ. Διακονίαν τὰ κάτωθι βιβλία πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς: α) Dictionnaire pratique des connaissances reli-

αὐτῆν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι εὐκόλοι οἱ περιορισμοὶ εἰς τὰς κινήσεις τῶν ἀτόμων, τότε πολλὰ ἀπορροῶν συμπειράσματα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν αὐτῆν ἐνέργειαν ὡς πρὸς τὴν κακὴν ἐπίδοσιν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὰ ἦθη τῶν ἀτόμων αἱ ζωώδεις καταστάσεις τῶν γυμνιστικῶν στρατοπέδων. Μὲ ἄλλους λόγους οὐδὲ καὶ ἀπλῶς ν' ἀποτολμηθῇ συζητήσις παροχῆς ἀδείας εἰς γυμνιστὰς!».

Ἡ Πανελληνίος Ἐκθεσις Χειροτεχνίας.

Σπουδαίαν ἐπιτυχίαν ἐσημείωσεν ἡ εἰς τὴν κοινότητα Κρεμαστῆς Ρόδου Ἀ' Πανελληνίος Ἐκθεσις Χειροτεχνίας-Βιοτεχνίας, τὴν ὁποίαν ὀργάνωσεν ὁ Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Χειροτεχνίας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ, τῶν Ὑπουργείων Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Δωδεκανήσου. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει καὶ ἡ Κύπρος με ἐιδι-

gieuses, τόμοι 6. β) Τὴν Ἀγίαν Γραφὴν—ρωσιτιστὶ—ἐκδόσεως Πατριαρχείου Μόσχας 1956. Τὸ Κεντρ. Συμβούλιον ἐξέφρασε τὰς θερμὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὸν Μακ. Πρόεδρον.

—Περίηλθεν εἰς τὴν Ἀπ. Διακονίαν τὸ ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ροδοκανάκη ποσὸν τῶν 6.000 περίπου χαρτίνων λιρῶν Ἀγγλίας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μορφώσεως στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας.

—Τὴν 3ην τρέχ. μηνὸς συνήλθεν ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν τὸ Διοικ. Συμβούλιον τῆς Σχολῆς Κοινωνικῆς Προνοίας—Διακονισσῶν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ ἡσχολήθη ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς Σχολῆς.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 10ης Αὐγούστου ἐ.ξ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κ.τ.λ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 27ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τοῦ ἑορτάζοντος ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν.

—Τῇ 5ῃ Αὐγούστου εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τοῦ ἑορτάζοντος ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως Βύρωνος.

—Τῇ 8ῃ Αὐγούστου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Νοῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προέστη: Τῇ 8ῃ Αὐγούστου τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθείσης Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἀφίξει τῆς ΑΧΕΠΠΑ.

Προήδρευσε: Τῇ 27ῃ Ἰουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE.

—Τῇ 30ῃ Ἰουλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειοδακεῖου Κληροδοτήματος.

—Τῇ 9ῃ Αὐγούστου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE.

κὸν περιπτερον, παρουσιάσθησαν ξυλόγλυπτα ἀντικείμενα, ὄφρανα, κοσμήματα ἐκ ξύλου καὶ μετάλλου, γονναρικά, ὀρειγάλκινα σκευὴ καὶ διάφορα ἄλλα ἀντιπροσωπευτικὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης ἢ ὁποία, ὡς βεβαίον οἱ εἰδικοί μελετηταὶ τῆς, διατηρεῖ καὶ διακονίζει ὄχι μόνον τὸ βυζαντινόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαιοελληνικόν αἰσθητικὸν ἰδεῶδες, μετὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν εὐγραμμίαν, τὴν ψυχικὴν θέρημν καὶ τὰς ἄλλας γνησίας ἑλληνικὰς αἰσθητικὰς του ἰδιότητας.

Ἡ ὀπόμνησις, τὴν ὁποίαν ἡ λαμπρὰ αὐτὴ Ἐκθεσις ἔδωκε τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς χάριτος τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως, δὲν ὑπῆρξε μόνον χρήσιμος καὶ ἐνθαρρυντικὴ διὰ τοὺς Ἑλληνας ἐπισκέπτας τῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄκρον διαφωτιστικὴ διὰ τοὺς πολυπληθεῖς ξένους, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἐκθεσιν (ὀπολογιζόμενοι εἰς 15 χιλιάδας). Τοιαῦτα γεγονότα μαρτυροῦν φωτεινὴν συνείδησιν τουριστικῆς δεοντολογίας μεταξὺ τῶν ἀρμοδίων καὶ ἀξίζον πάντα ἔπαινον.

Ἐπεσκέφθη: Τῆ 5ῃ Αυγούστου τὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον «Ὁ Εὐαγγελισμὸς» νοσηλευόμενον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον.

Ἐπεθεώρησε: Τῆ 1ῃ Αυγούστου τὰ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Νταοῦ Πεντέλης ἐκτελούμενα ἔργα.

Ἐδέχθη: Τῆ 26ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰωάννην Καρμίρη, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καθηγητὴν κ. Μᾶρκον Σιώτην, τὸν Ἱεροκήρυκα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἰωακείμ Καραχρήστον καὶ τὸν πρόεδρον τῶν Ἱεροψαλτῶν κ. Μπελούσην.

—Τῆ 2α Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμονα Μπαρδάκου.

—Τῆ 29ῃ Ἰουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Κίτρους κ. Βαρνάβον καὶ Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιον καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Χριστιανουπόλεως κ. Μελέτιον.

—Τῆ 30ῃ Ἰουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἀζώμης κ. Νικόλαον καὶ Ἀργολίδος κ. Χρυσότομον, τὸν Ἱερωτ. προϊστάμενον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβον Μαλλιάρου, τὸν ἐξ Ἀμερικῆς Ἱερέα κ. Μπαγλανέα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τέως Νομάρχου κ. Θεοδώρου Μπαγλανέε καὶ τὸν ἐν Βηρυτῶ Ἱερέα κ. Παπαϊωάννου.

—Τῆ 31ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Λήμνου κ. Παντελεήμονα, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ἀθανάσιον Βοσυνιώτην καὶ τὴν ἀντιπρόεδρον τῆς Α.Χ.Ε.Π.Α. κ. Μπουσίου.

Ἱερά Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Δαυιλῆς ὑπῆρξεν ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τὸ λῆξαν Ἐκκλησιαστικὸν ἔτος εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας.

Ὑπὸ τὴν πατρικὴν καθοδήγησιν καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ.κ. Δαμασκηνοῦ, τὸσον ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτης, ἐλειτούργησαν ὁμαλῶς καὶ ἀποδοτικῶς Κατηχητικὰ Σχολεῖα: Ἀνώτερα, Μέσα καὶ Κατώτερα, Ἀρρένων καὶ Θηλέων, 170 τὸν ἀριθμὸν. Ἐν αὐταῖς ἐδίδαξαν οἱ Ἱεροκήρυκες καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, Καθηγηταὶ καὶ Καθηγήτρια τῶν Γυμνασίων—Θεολόγοι καὶ Φιλολόγοι, Διδάσκαλοι καὶ Διδασκάλισσαι, διακρινόμενοι ἐπ' ἀρετῇ, ἐν-θέρμῳ ζήλῳ, κατὰ Χριστὸν μορφῶσει καὶ ἐπιστημονικῇ καρτερίᾳ, καὶ Ἐφημέριοι, ἀσκηθέντες πρὸς τοῦτο.

Ἐν Ναυπάκτῳ καὶ Καρπενησίῳ, ἴδια κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ἐγένετο συστηματικώτερα καὶ εἰς βάθος ἐργασία διὰ τὸν Κηρυγμάτων κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ μεγάλας ἑορτὰς, τὸσον ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Ἱεροκηρύκων. Σειρὰ δὲ ἐσπερινῶν Κηρυγμάτων καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ὡσαύτως ὑπὸ τῶν Ἱεροκηρύκων.

Κύκλοι μελέτης Γραφῆς ἀνδρῶν, γυναικῶν, Ἐπιστημόνων καὶ στελεχῶν τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Μητροπόλεως ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ με ἐμφανῆ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Ὅπως καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη οὕτω καὶ κατὰ τὸ τρέχον ὠργανώθησαν παιδικαὶ κατασκηνώσεις ἀποκλειστικῶς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εἰς πευκόφυτον περιοχὴν τοῦ χωρίου Γαυρολίμνης—Ναυπακτίας, Ἀρρένων καὶ Θηλέων, με 100 παιδιὰ, εἰς δύο περιόδους, εἰς τὰς ὁποίας ἐκτὸς τῆς σωματικῆς ὠφελείας παρέχονται, ὑπὸ φωτισμένων καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ στελεχῶν, δι' ὅλου τοῦ ἡμερησίου Προγράμματος ἐφόδια ψυχικὰ διὰ νὰ ἀποβούν πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ χρηστοὶ πολῖται τῆς Πατρίδος.

Ἡ ἀπὸ ἐτῶν ἀρξαμένη, διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν πόρων, ἀνέγερσις Αἰθούσης τοῦ τοπικοῦ Παραρτήματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐν Ναυπάκτῳ, πρὸς εὐχερεστέραν διεξαγωγὴν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, εὐρίσκεται εἰς τὸ πέρασ. Ἦδη ἐξο-

πλήσθη δι' εἰδικῶν 300 καθισμάτων, σκαλιστῆς ἐξέδρας, εἰδικῶς παραγγελθείσης, καὶ αὐλακίας τῆς σκηνῆς διὰ τὰς ἑορτὰς καὶ ψυχαγωγίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἀπὸ τοῦ ἐρχομένου Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους αὕτη ἀρξεται λειτουργοῦσα, με ἐπιστημονικὰς διαλέξεις, συγκεντρώσεις Χριστιανικῶν Κύκλων, συνάξεις Ἱερέων, Κατηχητῶν καὶ ἄλλας Ἐκκλησιαστικὰς ἐκδηλώσεις, διὰ νὰ ἀποβῆ οὕτω ἕνα Κέντρον οὐ μόνον Ἐκκλησιαστικὸν ἀλλὰ καὶ ἐκπολιτιστικόν.

Καὶ εἰς τὸν φιλανθρωπικὸν τομέα ἐστράφη ἡ προσοχὴ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Οὕτω ἐκτὸς τῆς ὑλικῆς βοήθειας ποῦ παρέχεται εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενοῦντας ἐκ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὸ ὅποιον καθ' ἔτος διαθέτει περὶ τὰς 110.000 δραμ., λειτουργοῦν καθ' ὅλην τὴν Σχολικὴν περίοδον, μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μαθητικὰ Οἰκοτροφεῖα, διὰ τοὺς ἐπόρους μαθητὰς τῶν Γυμνασίων, τὸσον ἐν Κερασσοχωρίῳ—Εὐρυτανίας με 80 μαθητὰς, τελείως δωρεάν, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Προσού με 10 μαθητὰς.

Τέλος, ἡ λήξις τῆς Πνευματικῆς ἐργασίας δι' ὅλους τοὺς τομεῖς ἐγένετο με πάσαν μεγαλοπρέπειαν ἐν τῇ ἀθούσῃ, διὰ τελετῆς λίαν ἐπιμελημένης, ὀργανωθείσης ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν Ἀνωτέρων Κατηχητικῶν Σχολείων Ναυπάκτου, μετὰ εἰσηγήσεως τοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἀσμάτων, ἀπαγγελιῶν καὶ ἐνὸς διδακτικοτάτου σκέτς ἐπιγραφομένου «Ἐκεῖ ποῦ βασιλεῖ ἡ ἀγάπη» ἐκ τοῦ Βιβλίου τῆς Γενέσεως τῆς Π.Δ. Τὴν τελετὴν ἔκλεισεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας συγχαιρῶν πάντας τοὺς κοπιᾶσαντας εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, εὐχόμενος καρποφορίαν ἐν ταῖς καρδίαις καὶ τῷ καθημερινῷ βίῳ εἰς πάντας τοὺς μετασχόντας ἐν αὐτῷ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἁγιον Ὄρος

Τὴν 21ην λήξαντος μηνὸς Ἰουλίου ἔφθασεν εἰς Σαμοθράκην τὸ Πρεσβερίον τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τῆς Μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ Ἐβρου κ. Λ. Νικολαΐδη καὶ τοῦ νομικοῦ συμβούλου τοῦ ὑποκοταστήματος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Χριστοφορίδην.

Τὸ Πρεσβερίον ὑπέγραψε τὰ συμβόλαια ἀγοραπωλησίας τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων Σαμοθράκης, τὰ ὁποῖα ἐξαγοράζει ἡ Κοινότης τῆς νήσου, κατόπιν δανείου 3.700.000 δραμῶν χορηγηθέντος ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ρόδου κ. Σπυρίδων καὶ Καρπάθου κ. Ἀπόστολος, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Μέσσης, μετέβησαν τὸν παρελθόντα Ἰούλιον εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅπου ἐπισκέφθησαν Ἐκκλησιαστικὰ ἰδρύματα καὶ τὰς Θεολογικὰς Ἀκαδημίας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ πλείστος Μητροπόλεως. Οὗτοι διεπίστωσαν ὅτι τὸ χριστιανικὸν φρόνημα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ εἶναι ἀκμαῖον καὶ ὅτι Ρωσικὴ Ἐκκλησία, περὰ τὰς ὑπαρχούσας δυσκολίας, σημειώνει συνεχῆ ἀνοδόν.

— Δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διωρίσθη πρόεδρος τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχείου Μέσσης ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τσολλὶν καὶ Ἐσθονίας κ. Ἀλέξιος.

— Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Μίνσκ κ. Σέργιος διωρίσθη Ἀρχιεπίσκοπος Χερσῶνος καὶ Ὀδησοῦ, ὁ δὲ Βικάριος τῆς ἐπαρχίας Ὀδησοῦ κ. Ἀντώνιος διωρίσθη ἐπίσκοπος τοῦ Μίνσκ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, ἡ ὁποία συνήλθεν εἰς Βελιγράδιον ἀπὸ 14 27 Μαΐου ἐ.ε., ἀπεφάσισε μετὰ ἄλλων ὅτι οἱ Ἱεροὶ νοοὶ καὶ τὰ μονα-

στήρια δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιῶνται διὰ συναυλίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συνηθίζεται χωρὶς νὰ ἔρωτῶνται αἱ ἀρμόδιαι ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί.

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱερραρχίας ἔδωκεν ὁδηγίας πρὸς τὴν Μικρὰν Σύνοδον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔκδοσιν νέων ἐγχειριδίων διὰ τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς, τὴν ἐτοιμασίαν συνοδικῶν ἐκδόσεων, τὴν ἐκτύπωσιν εἰκόνων τῶν ἑορταζομένων ἁγίων, τὴν ἐγγραφὴν εἰς δίσκους ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τὴν συνέχισιν τῆς μεταφράσεως προσευχῶν εἰς τὴν σερβικὴν γλῶσσαν.

Τὸ σχετικὸν ἀνακοινωθὲν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας λέγει ὡσαύτως ὅτι ἔγιναν διαβήματα πρὸς διευκόλυνσιν λήψεως ἀδειῶν διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνέγερσιν ἱ. ναῶν, κοιτακίων μονῶν καὶ ἐνοριακῶν οἰκῶν. Δι' ἰδιαίτερου ἐγγράφου παρεκλήθησαν αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαὶ ὅπως ἐγκρίνουν νὰ συνεχισθοῦν αἱ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐν Βελιγραδίῳ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι εἰς τὴν μεγαλύτερων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων ὁρθοδόξων ναῶν. Ὁ ἐν λόγῳ νόσ ἤρχισε νὰ κτίζεται πρὸ τοῦ πολέμου, διακοπέισθαι τῆς περαιτέρου ἀνεγερσεως του λόγω τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ τῶν μετέπειτα ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν.

—Διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1965/66 θὰ γίνονιν δεκτοί, ἀφοῦ ὑποβληθοῦν εἰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν 4 Ἱερατικῶν Σχολῶν 126 μαθηταί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἡ ἱστορικὴ Μονὴ Ρίλας, ἡ ὁποία γέμει ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, μετετράπη δι' ἀποφάσεως τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς ἔθνικὸν μουσεῖον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου εἶναι ἀνοικτὸν διὰ τὸ κοινόν. Εἰς τὸ μουσεῖον αὐτὸ οἱ ἐπισκέπται δύνανται νὰ ἴδουν πολλὰς ἐξολογύπτους ὁροφάς, συλλογὴν εἰκόνων, παλαιὰ ὄπλα, ἱστορικὰ ἔγγραφα, πολλὰς τοιχογραφίας καὶ ἄλλα καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ «Γραμματεία τοῦ Βατικανοῦ διὰ τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς μὴ Χριστιανοὺς» διωργάνωσε τὰς πρώτας συνομιλίας μεταξύ μίως διμελοῦς ἀντιπροσωπείας τῆς Γραμματείας καὶ τριῶν ἐκπροσώπων τῆς «Διεθνούς οὐμανιστικῆς καὶ ἠθικῆς ἐνώσεως». Σκοπὸς τῶν συνομιλιῶν ἦτο νὰ εὑρεθῆ μία βᾶσις δι' ἐπαφὰς ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου. Κατ' ἀνεπισημους δηλώσεις θὰ διεξαχθοῦν καὶ ἕτεραι συζητήσεις κατὰ τὸ τρέχον ἔτος.

—Συμφώνως πρὸς δῆλωσιν τῆς γερμανικῆς ἑφημερίδος «Frankfurter Allgemeine Zeitung» τὸν Σεπτέμβριον ἢ Ὀκτώβριον θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἡ ἀλληλογραφία μεταξύ τοῦ Πάπα Πίου 12ου καὶ τῶν Γερμανῶν ἐπισκόπων. Τῆς ἐκδόσεως ἐπιμελεῖται ὁ ἱησοῦτης Burckhart Schneider, τακτικὸς καθηγητῆς τῆς νεωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῷ Παπικῷ γρηγοριανῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ρώμης.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρι Δρ. Μιχαὴλ Ράμσεϋ, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἐνθαρρυνόμενας ὑπ' αὐτοῦ προσπάθειαι πρὸς ἔνωσιν τῆς ἀγγλικανικῆς καὶ μεθοδιστικῆς ἐκκλησίας, εἶπε μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ἐλπίζω, ὅτι θὰ μοῦ ἔχετε ἐμπιστοσύνην, ὅταν τονίζω ὡς αὐτονόητον, ὅτι οὐδέποτε θὰ μετᾶσχω ἐνωτικῶν προσπαθειῶν καὶ σχεδίων, ἅτινα θὰ ἠδύνατο νὰ θέσουν εἰς κίνδυνον τὴν ἡμετέραν καθολικὴν κληρονομίαν... Ἦδη κατὰ τὸ παρελθὸν ἐδέχθημεν ἐπιθέσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθολικότητα καὶ τὰς χειτορονίας τῆς Ἐκκλησίας μας. Δὲν πρέπει νὰ πράξωμέν τι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐδικαίωνε τὰς ἐπιθέσεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς θεωροῦμεν ὡς πεπλανημένας.»

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Τὸ τέλος Ἰουλίου συνεκροτήθη ἐν Κολωνίᾳ τῆς Γερμανίας τὸ «12ον Ἐυαγγελικὸν ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον» (Evangelischer Kirchentag). Τὸ θέμα τοῦ συνεδρίου ἦτο «Τῆ ἐλευθερίᾳ στήκετε». Εἰς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου γενόμενα κηρύγματα ἐκήρυξεν μεταξύ ἄλλων ὁ Δρ. Martin Niemöller καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Δρ. Visser 't Hooft.

—Πολλοὶ ἐκ τῶν Βρετανῶν Μεθοδιστῶν ἐξέφρασαν ἐσχά-

τως ζωηρὰν ἀντίδρασιν ἐναντίον τῆς προσπάθειαι πρὸς ἔνωσιν τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ Μεθοδιστικῆς Ἐκκλησίας.

—Ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις «Λουθηρανικοῦ Συμβουλίου τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς», ὅπερ θὰ περιλαμβάνη σχεδὸν ἐν ἑκατομμύριον μελῶν ἐκ 44 ἐκκλησιῶν καὶ ομάδων ἐν 21 χώραις τοῦ Μεξικου, ὡς καὶ τῆς κεντρικῆς καὶ νοτίου Ἀμερικῆς.

—Ἡ ἰαπωνικὴ λουθηρανικὴ ἐκκλησία τῷ 1967 θὰ στείλῃ εἰς Ἰνδίας δύο ἱεροποστολούς ἱατροὺς. Ὁ εἰς ἑξ αὐτῶν θὰ συντηρηθῆται ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ λουθηρανικῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ δευτέρος ὑπὸ τῆς λουθηρανικῆς ἰαπωνικῆς ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 46 παράγραφος 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2200/1940 Α.Ν. «Περὶ Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ μεταγενεστέρων Διαταγμάτων, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) τοῦ ἐν Ἁγίῳ Νικολάῳ Φιλιατῶν Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 2) τοῦ ἐν Ἁγίῳ Βλασίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Ἀθανάσιος», 3) τοῦ ἐν Ἀετῷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 4) τοῦ ἐν Ἀγλαδιᾷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 5) τοῦ ἐν Βρουσέλλῃ Ἱ. Ναοῦ «Δώδεκα Ἀπόστολοι», 6) τοῦ ἐν Ἐλατιάρῃ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 7) τοῦ ἐν Ζερβοχωρίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 8) τοῦ ἐν Κάτω Ζαλόγγῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 9) τοῦ ἐν Ἄνω Ζαλόγγῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 10) τοῦ ἐν Κοκκινολιθαρίῳ Ἱ. Ναοῦ «Δώδεκα Ἀπόστολοι», 11) τοῦ ἐν Κρουονερίῳ Ἱ. Ναοῦ «Γενέθλιον Θεοτόκου», 12) τοῦ ἐν Καρβουναρίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 13) τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Φιλιατῶν Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 14) τοῦ ἐν Κεστρίνῃ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Μηνᾶς», 15) τοῦ ἐν Λίστα Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Προκόπιος», 16) τοῦ ἐν Λειβαδαρίῳ Ἱ. Ναοῦ «Προφήτης Ἡλιού», 17) τοῦ ἐν Λάκκῃ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 18) τοῦ ἐν Κεραμίτσα Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Δημήτριος», 19) τοῦ ἐν Μαουρονερίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Κοσμάς», 20) τοῦ ἐν Μπογαζίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Παντελεήμων», 21) τοῦ ἐν Μεσοβουνίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Δημήτριος», 22) τοῦ ἐν Ἄνω Σεχώρῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Δημήτριος», 23) τοῦ ἐν Ἐρηολόφῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 24) τοῦ ἐν Πηγαδουλίοις Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 25) τοῦ ἐν Ποταμιᾷ Σουλίου Ἱ. Ναοῦ «Παμμένιστοι Ταξιάρχαι», 26) τοῦ ἐν Πετροβίτσα Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 27) τοῦ ἐν Σαλονικίᾳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 29) τοῦ ἐν Σεβαστῷ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Ἀρσένιος», 30) τοῦ ἐν Σπαθαραίοις Ἱ. Ναοῦ «Ἁγία Τριάς», 31) τοῦ ἐν Σταυροχωρίῳ Ἱ. Ναοῦ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος», 32) τοῦ ἐν Τσαμαντᾷ Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 33) τοῦ ἐν Τρικουρύφῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 34) τοῦ ἐν Φοινικίῳ Ἱ. Ναοῦ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος», 35) τοῦ ἐν Φροσνῆ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Βλάσιος», 36) τοῦ ἐν Οἰκισμῷ Ἁγίου Γεωργίου Κοινότητος Ἁγίου Νικολάου Φιλιατῶν Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 37) τοῦ ἐν Ἀργυροτόπῳ Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 38) τοῦ ἐν Ἀγερουσίᾳ Ἱ. Ναοῦ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος», 39) τοῦ ἐν Βροσίᾳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 40) τοῦ ἐν Ἐλευθερίῳ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγιος Ἀθανάσιος», 41) τοῦ ἐν Ρίζῳ Φιλιατῶν Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 42) τοῦ ἐν Ἁγία Κυριακῇ Σουλίου Ἱ. Ναοῦ «Ἁγία Κυριακή» καὶ 43) τοῦ ἐν Μαλονίῳ Ἱ. Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῇ 30 Ἰουλίου 1965

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 46 καὶ 47, § 1, τοῦ Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτι-

κοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου 40 Ἐκκλησιῶν Θεσσαλονίκης, ἵνα υποβάλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν υποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 31ῃ Ἰουλίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Νοσοκομεῖον Σανατόριον Τριπόλεως

Τὸ Νοσοκομεῖον Σανατόριον Τριπόλεως, προκειμένου νὰ προβῆ, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 13/5/6-65 ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ καὶ κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. Ε1β/337/15-7-65 ἐγκριτικῆς διαταγῆς τοῦ Ἰπουργείου Ἰγυεινῆς εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ Ἱερέως ἐπὶ μισθῷ 8ω (Γραμματέως Β') ἐξειλοσμένῳ μέχρι 4ω (Τμηματάρχου Α') διὰ τὸν κεκτημένον ἀπολυτήριον Ἐκκλησιαστικῆς ἢ ἄλλης μέσης σχολῆς καὶ ἐπὶ βαθμῶ 6ω (εἰσηγητοῦ) ἕως καὶ 4ω (Τμηματάρχου Α') διὰ τὸν κεκτημένον πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου,

Κ α λ ε ῖ

Πάντα ἐνδιαφερόμενον συγκεντροῦντα τὰ διὰ τὴν θέσιν ταύτην προβλεπόμενα ὡς ἄνω προσόντα ὅπως, ἐντὸς προθεσμίας 50 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας δημοσιεύσεως εἰς τὸν τύπον τῆς παρούσης, υποβάλλῃ αἴτησιν μετὰ τῶν νομιμῶν δικαιολογητικῶν εἰς τὴν Δ/σιν τοῦ Ἰδρύματος.

Ἀνώτατον ὄριον ἡλικίας διὰ τὸν διορισμὸν τυγχάνει τὸ 45ον ἔτος.

Ὁ Διορισμὸς ἐνεργηθήσεται κατὰ τὴν προβλεπομένην ὑπὸ τοῦ άρθρου 50 τοῦ Α.Ν. 2200/40 διαδικασίαν.

Διὰ πλείονας πληροφορίας δύνανται οἱ ἐνδιαφερόμενοι ν' ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Δ/σιν τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὰς ἐργασίμους ὥρας τηλ. 25-91.

Ἐν Τριπόλει τῇ 5-8-65

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ.
Γ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- Ἀνδρέου Ν. Παπαβασιλείου, π. Θ. Καθηγητοῦ τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, Περὶ ἑλεημοσύνης ἤτοι περὶ ἐμπράκτου χριστιανικῆς ἀγάπης (ἠθικοκοινωνικὴ μελέτη). Ἐν Λευκωσίᾳ 1965, σελ. 25.
Κυριακοῦ Παπαδοπούλου, Καθηγητοῦ Θεολογίας, Ἡ μεγαλύτερη ἡρώϊδα, Φλώρινα, σελ. 26.
Ἀρχ. Χρυσόστομου Μπόγδη, Χρυσόστομοι-κοὶ σμάρραδοι, Ἀθήναι 1965, σελ. 122.

Περιοδικά

- Ἡ φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, 15 Ἰουλίου 1965, ἀριθμ. φύλ. 472.
Χριστιανικὸν Φῶς, Ἰούλιος 1965, ἀριθμ. φύλλου 70.
Ἡ πειρωτικὴ Ἑστία, Μάιος 1965, ἔτος ΙΔ', τεύχος 157.
Ὁσία Εἰρήνη ἢ Χρυσοβαλάντα, Ἰούλιος 1965, τεύχος 56.
Ὁ Σωτήρ, 28 Ἰουλίου 1965, ἀριθμ. 237.
Σταυρός, Ἰούλιος 1965, ἀριθμ. 53.
Ὁ Ὁρθόδοξος Παρατηρητής, Ἰούνιος 1965, ἀριθμ. 543.
Ἀπολύτρωσις, Ἰούνιος 1965 ἀρ. φύλ. 234.
Ἐνορία, 15 Ἰουλίου 1965, ἀρ. 396.
Ὁ Ὁρθόδοξος Κήρυξ, Ἰούνιος 1965, ἀριθ. 6.
Ἀπόστολος Τίτος, Ἰούλιος 1965, τεύχος 7.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Ἀρχ. 50, 75, 100 ἑτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἑτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Κιβωτὸν σωτηρίας καὶ Μητέρα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἐναντὶ τῶν ξένων.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ὁ Ἡπειρώτης Μάξιμος ὡς πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Ρωσίᾳ.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4 - Ἀθήναι - Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 - Σούρμενα